LIET. BIBLIOGR. TARNYBOS DOVANA

Europos LIETUVIS

Nr. 5 (596). 1960. II. 4 Londonas, 1960 metų, vasario mėn., 4 d. XIV metai

PADDINGTON GREAT BRITAIN PAID 1½P 4 FEB 60

PINAY POLITIKA NEBAIGTA

VALDŽIOS KRIZĖS UŽKULISIAI PRANCŪZIJOJE

RAŠO L. Keras (ELI)

Pagarsėjusio Prancūzijos finansų ministerio Antoine Pinay išstūmimas iš vyriausybės sukėlė didelį nusistebėjimą ir rūpestį ne tik Prancūzijoje, bet ir kitose Vakarų valstybėse. Šis įvykis slepia savyje šaknis jau iš seniau prasidėjusios Prancūzijos vyriausybės krizės, kuri tebesitęsia ir rodo linkimą paaštrėti.

Antoine Pinay nuopelnai

Jei vienas ministeris iš vyriausybės būna atleidžiamas ar pats pasitraukia, tai dar nereiškia vyriausybės krizės. Tačiau Antoine Pinay nebuvo eilinis ministeris— jis yra tas vyras, kuris Prancūzijos ūkį, o ypač finansus, tik per vienų metų laikotarpį išgelbėjo nuo visiškos suirutės, grėsusios jau ilgą eilę metų. Dar prieš metus mažai kas tikėjo, kad Prancūzija iš viso galėtų pramatomu (kad ir tolimu) laiku išgelbėti savo finansus (drauge ir visą krašto ūkį) nuo smukimo. Bet štai po metų Prancūzijos frankas jau stovi ant tvirtų kojų, turėdamas pakankamą pasitikėjimą krašte ir užsienyje, tuo pačiu suteikdamas pasitikėjimą ir visam krašto ūkiui. Tai neginčytinas min. Pinay nuopelnas. Jo suplanuota ir pravesta prancūzų franko reforma įvykdyta taip, kaip buvo pramatyta; nuo 1960.I.1 už buvusių 100 pr. frankų mokama 1 naujas pr. frankas. Tuo būdu pr. frankas tapo panašiu vienetu į Vokietijos markę ir rodo panašų pasitikėjimą.

Min. Pinay nuopelnai Prancūzijos finansams ir ūkiui yra prilyginami (ir net dar daugiau iškeliami) V. Vokietijos ūkio ministerio prof. L. Erhardo nuopelnams, atkuriant sugriautosios Vokietijos ūkį. Todėl eiliniam piliečiui yra tiesiog nesuprantama, kodėl min. Pinay turėjo iš vyriausybės pasitraukti ir tai kaip tik tada, kai pasirodė naujas frankas, kurs dar būtinai reikalingas tvirtų rankų globos.

Atleidimo tikrosios priežastys

Būdamas finansų ministeriu, Pinay beveik pats planavo ir ūkio sritį, nes, pravedant finansų reformą, šios sritys tampriai susijusios. Paskutiniuoju laiku kitos ministerijos buvo numačiusios padaryti tokių išlaidų, kurios galėjo neigiamai atsiliepti ir krašto ūkiui bei finansams. Tokioms išlaidoms griežtai priešinos Pinay. Ypač aštriai jis nesutarė su ministeriu pirmininku Debre. Bet tai buvo ne pagrindinė krizės priežastis, o tik proga jai iškilti. Tikroji priežastis — Pinay nesutarimas su resp. prezidentu de Gaulle dėl Europos apsijungimo ir ypač dėl Šiaurės Atlanto Sąjungos. Kaip anksčiau, taip ir de Gaulle vyriausybėje Pinay išliko aiškus Europos plataus apsijungimo šalininkas bei Atlanto Sąjungos rėmėjas visų narių lygiateisiškumo principu. O de Gaulle, tapęs Prancūzijos resp. prezidentu, nerodo didesnio palankumo Europos apsijungimui, o Atlanto Sąjungoje reikalauja Prancūzijai tiesiog ypatingų teisių ir privilegijų, tuo sukeldamas Atlanto Sąjungos narių nepasitenkinimą bei nesutarimus, o per tai silpnindamas ir pačią Sąjungą.

Šitokiai de Gaulle linijai drąsiai priešta ravo A. Pinay ir tai nebijodavo pareikšti viešai. Bet šitai negalėjo pakelti de Gaulle; jis ministerius griežtai reikalauja paklusti tokiai politikai, kokią jis pats, prezidentas, nustato, neatsiklausdamas savo ministerių nuomonės.

Nors ir daugiau ministerių nepritaria minėtajai de Gaulle linijai, tačiau Pinay buvo didžiausias krislas akyje, nes jis po de Gaulle Prancūzijoje yra populiariausias vyras, kurio žodis tautos išgirstamas.

„...aš tapau išmestas už durų"...

Nelengva buvo prez. de Gaulle nusikratyti savo populiariuoju ministeriu. Įvyko tiesiog dramatiškų akimirksnių. De Gaulle norėjo, kad Pinay pats atsistatydintų, bet Pinay tai nedarė. Tuomet de Gaulle, patariamas naujai numatytojo fin. ministerio W. Baumgartner, numatė sukurti vyriausybėje dar vieną ministeriją, nereikšmingą, ir ten paskirti min. Pinay, kad tuo būdu būtų nukreiptas krašto dėmesys nuo vykstančios krizės Bet Pinay tokios ministerijos atsisakė. Tik tada de Gaulle padarė radikalų žingsnį: Pinay tiesiog nušalino ir jo vieton paskyrė jau minėtąjį W. Baumgartnerį. Tai įvyko sausio 13 d.

Sausio 15 d. Antoine Pinay, atsisveikindamas su žurnalistais, pareiškė: „Pirmas kartas mano gyvenime, kad aš buvau išmestas už durų. Aš nepritariu visai vyriausybės politikai, ir jei aš tai pasakau, laikoma neteisėtumu..." Tačiau pabaigoje Pinay tvirtino: „Aš sakau jums iki pasimatymo, nes mes dar turėsime progų pasimatyti!" Šiais žodžiais Pinay davė suprasti, kad jis neužilgo vėl aktyviai pasireikš politikoje.

Reakcijos krašte

Prancūzų tauta su dideliu nusistebėjimu ir net susijaudinimu priėmė žinią apie Pinay atstatymą. Tiesa, naujasis finansų ministeris Wilfried Baumgartner užtikrino, kad finansų politika ir toliau nesikeis, bet tuo atveju dar aštriau iškyla klausimas, tai kam reikėjo atleisti min. Pinay, jei jo politika bus tęsiama ir toliau? Ypač prancūzų klasiškoji dešinė — konservatyvieji sluoksniai šiuo įvykiu yra nepatenkinti, nes jiems Pinay buvo lyg garantas ramaus, patenkinamo ir pastovaus gyvenimo prieš įvairius neaiškius eksperimentus.

Susidariusią padėtį krašte išreiškė ir vertybių birža, kur kai kuriems vertybės popieriams kursas žymiai krito; tai sukelia grėsmę ir naujajam frankui. Paskutiniuoju laiku birža vėl aprimsta, tačiau nauji netikėtumai galimi.

Ko tenka laukti

Ši krizė Prancūzijoje yra ne tiek vyriausybės, kiek režimo krizė. Pagal naująją Prancūzijos konstituciją —prezidentiniam režime —vyriausybių krizės beveik neįmanomos, o režimo krizėms pasipriešinti ar joms išvengti beveik nėra konstitucinių priemonių.

Prieš 18 mėnesių de Gaulle režimo parlamente nerėmė tik likę bereikšmiais komunistai ir vadinamoji „naujoji kairė" (kraštutiniška). Socialistai — klasiškoji kairė ir krikščionys demokratai, nors ir rezervuotai, de Gaulle pradžioje parėmė, tačiau ilgainiui palengva visi nuėjo į opoziciją. Konservatoriai iki šiol de Gaulle vis dar rėmė, tačiau ir tai daugiausia norėdami palaikyti savo vadą Pinay. Dabar ir konservatoriai pereina į opoziciją. Pinay partijos — konservatorių-nepriklausomųjų — ministeriai vyriausybėje dar pasiliko, tačiau aiškiai pasisakė prieš de Gaulle politiką Europos apsijungimo ir Atlanto Sąjungos plotmėj. Panašiai elgiasi ir MRP — krikščioniškieji liaudies respublikonai. De Gaulle ramsčiu telieka tik jo paties partija — Naujosios Respublikos Unija (UNR). Bet ji neturi pralamentinės absoliučios daugumos...

Tačiau de Gaulle gali kraštą valdyti ir su tokia vyriausybe, kuri parlamente netari daugumos pritarimo, nes pagal naująją konstituciją prezidentas gali apeiti parlamentą. Šiuo atveju de Gaulle padėtį dar sustiprina jo legendarinis populiarumas tautoje ir užsieny ir kariuomenės vadų ištikimybė.

Bet ir Pinay, paremiamas savosios ir kitų opozicijos partijų, nesėdės sudėjęs rankų. Kalbama, kad jo partija — konservatoriai ieško galimybių sušaukti parlamentą nepaprastam posėdžiui apsvarstyti krašte pasireiškiančiai žemės ūkio krizei. Tam tikslui reikalinga surinkti mažiausiai bent pusė visų parlamento atstovų parašų. Jei tai pavyktų ir ta proga abi pusės susirinkusios nedarytų nuolaidų, tai, atsakydama už sulaužymą koalicijos (išstumiant iš vyriausybės min. Pinay), vyriausybė būtų priversta paskelbti naujus parlamento rinkimus. O tuose rinkimuose neabejotinai susidarytų du frontai: iš vienos pusės A Pinay, kaip kandidatas į resp. prezidentus, su visa opozicija užnugary, iš kitos pusės — de Gaulle.

Šitokie rinkimai de Gaulle būtų rizikingi, nes Pinay populiarumas vis auga, o de Gaulle susilaukia vis daugiau nepasitenkinimo Alžerijos kolonistuose ir kariuomenės vadų tarpe. Tai patvirtina ir pagarsėjusio gen. Massu pasikalbėjimas su vienu V. Vokietijos dienraščio atstovu, kur buvo iškritikuota de Gaulle politika Alžyre. Nors vėliau gen. Massu tai dementavo, bet tas paties fakto daug nepakeitė.

Nežiūrint viešai ir užkulisyje besireiškiančios politinių viršūnių kovos, artimoje ateityje didesnių pasikeitimų Prancūzijoje nelauktina. De Gaulle, remdamasis naująja, pagal save „sukirptąja" konstitucija, mokės užbėgti už akių visiems netikėtumams.

VLIKo veikla

DĖL LIETUVIŲ TAUTOS LAISVĖS

1943 metų pabaigoje, vokiečių okupacijos metu, Lietuvoje buvo sudarytas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas vesti kovai dėl Lietuvos ir lietuvių tautos laisvės. Šį komitetą sudarė Lietuvoje veikusių politinių partijų ir pogrindžio organizacijų atstovai, 1944 metų Vasario 16-ją paskelbę deklaraciją, kurioje nurodyta, jog kova bus vedama tol, kol Lietuvai bus atstatyta laisvė.

Pokario metais Sovietų Sąjungai pavergus Lietuvą, Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas savo veiklą perkėlė užsienin, kad galėtų apeliuoti į laisvąjį pasaulį dėl lietuvių tautos laisvės.

Pastaruoju metu VLIKas (taip surumpintai vadinamas Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas) yra įsikūręs Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Kas metai šaukiamos Vliko atstovų metinės sesijos, kurių metu įvertinami atlikti darbai ir nustatomos gairės ateičiai.

1959 m. spalio 17-18 dienomis New Yorke įvykusioje Vliko sesijoje buvo peržvelgta tarptautinės politikos raida, ypač atkreipiant dėmesį į Sovietų Sąjungos pastangas laisvės šūkių priedangoje išgauti esamosios padėties pripažinimą. Šitos Kremliaus pastangos, išplaukiančios iš sovietinio imperializmo, Vyriausiąjį Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą įpareigoja dar daugiau gyvinti veiklą, stengiantis išlaikyti Lietuvos bylą gyvą ir neleisti pasaulio galiūnams užmiršti Lietuvos laisvės reikalo.

Vliko vadovybė, išeidama iš tarptautinės politikos padėties, 1959 metų eigoje darė žygių Jungtinių Amerikos Valstybių departamente (užsienio reikalų ministerijoje), memorandumu kreipėsi į Amerikos prezidentą, o prieš užsienio reikalų ministerių konferenciją Ženevoje atskirais memorandumais buvo kreiptasi į Amerikos, Anglijos ir Prancūzijos vyriausybes, kad, svarstant Berlyno klausimą, taip pat nebūtų užmirštas Lietuvos laisvės reikalas. Chruščiovui įtaigojant, kad Berlyno klausimas turįs būti išspręstas, siekiant pašalinti buvusio karo palikimą, Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas memorandumuose nurodė, jog Lietuvos okupacinė būklė taip pat yra buvusio karo palikimas ir reikalinga išsprendimo, kad lietuvių tauta galėtų laisvėje savo gyvenimą tvarkyti.

Lietuvos laisvės reikalui Vlikas, kaip paaiškėjo iš praėjusių metų sesijos New Yorke, panaudoja radiją, spaudą, santykius su kitų šalių įtakingais asmenimis ir organizacijomis. Daromi žygiai, kad tarptautinėse koferencijose svarstant taikos įgyvendinimo klausimus, taip pat nebūtų užmirštas Lietuvos laisvės klausimas, kadangi pastovios taikos pagrindu yra tautų laisvė.

Pažymėtina, kad Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas vykdomuosius darbus atlieka laisvojo pasaulio šalyse gyvenančių lietuvių aukomis. Tatai jį įgalina būti nepriklausomu vedamoje kovoje dėl Lietuvos ir lietuvių tautos laisvės. (E)

„JAUNAKŲ ŽINŲ" LEIDĖJAI MIRĖ BADU

(E) „Latvija" praneša iš Stockholmo, kad atvykusių iš Latvijos asmenų žiniomis, didžiausio Latvijos laikraščio „Jaunakas Zinas" leidėjai Emilija Benjaminš ir jos sūnus vyr. redaktorius Janis Benjaminš yra mirę badu ištrėmime Sovietų Sąjungoje. Tai paliudijo asmens, kurie kartu su Benjaminais buvo tremiami ir kalinami.

MITINGŲ BANGA LIETUVOJE

(E) Ryšium su Chruščiovo Maskvoje paskelbtu planu demobilizuoti 1.200.000 sovietinių karių ir siekti tarptautinio nusiginklavimo, Lietuvoje įvyko šimtai mitingų, kuriuose buvo „entuziastiškai pritarta" tiems planams. Aukščiausioje taryboje Maskvoje tų planų priėmimo proga kalbą pasakė ir J. Paleckis, pažadėdamas Lietuvos respublikos ištikimybę Chruščiovo planams.

DVASIŠKIŲ „DĖMASKAVIMAS"

(E) Vilniaus radijas jau kelintą kartą duoda reportažus - apybraižas apie kai kuriuos Lietuvos dvasiškius, kuriems prikišama „nacionalistinė" veikla ypač vokiečių okupacijos metais. Kai kurie jų kaltinami dalyvavę žmonių šaudymų organizavime.

(E) **Kauno gatvėms duota 80 naujų pavadinimų.** Kauno miesto gatvėms duota 80 naujų pavadinimų. Jų tarpe yra lietuviškų, kaip, pavyzdžiui, Fromo Gužučio, bet ir tokių bolševikiškų, kaip Zigmo Angariečio, Karolio Didžiulio, Alfonso Čeponio ir kt. Panaikinti Karo ligoninės, Kapinių, Siūlų ir kitų gatvių pavadinimai.

(E) **Naujas lietuviškas baletas.** Kompozitorius E. Balsys sukūrė naują baletą „Eglė žalčių karalienė". (Tuo pačiu pavadinimu M. Petrauskas savo laiku yra sukūręs operą). Naujasis baletas dar šiais metais numatomas pastatyti Vilniuje.

(E) **Surinko iš kiekvienos vištos po 190 kiaušinių.** Šilutės rajono „Tiesos" kolchozo paukštininkas Petras Jakutis 1959 metais iš kiekvienos vištos surinkęs 190 kiaušinių, pranešė Vilniaus radijas sausio 13 d. Jis pats per metus uždirbęs 10.000 rublių ir 3 tonas grūdų. 1960 metais jis ir Jurgaitytė pasiryžę iš vištų išgauti dar didesnį deslumą.

RADIJAS LĖTOKAI PLINTA

Radijo transliacijos tinklų direktorius Lietuvoje (rusas) pareiškė korespondentams, kad dabar Lietuvoje „radijo taškų yra pustrečio karto daugiau kaip 1939 metais", butent, 160.000.

Tai dar labai ir labai toli nuo to, kad kiekvienoj šeimoj būtų radijo imtuvas. Pustrečio karto radijo klausytojų skaičiaus paaugimas per 20 metų yra tikrai lėto augimo rodiklis. Be to, minimas skaičius yra radijo „taškų", į kurių skaičių įeina ir centralizuoti garsiakalbiai bei tokie imtuvai, kuriais tegalima girdėti vieną stotį. Tik dabar yra rengiamasi įtaisyti tuos „radijo taškus" taip, kad jais ištų galima girdėti abi Vilniaus programas ir Maskvos programą. Kiekvienoje šeimoje radiją Lietuvai žada tik... 1976 metais!

Televizijos imtuvų šiuo metu Lietuvoje esą 10.400, iš jų 6.000 įsigyti pernai. Po 16 metų žada turėti jau ir televiziją beveik kiekvienoje šeimoje. Bet televizijos galimybės tobulėsiančios daug greičiau: jau šio septynmečio metu (iki 1965 metų) būsią galima matyti programas ne tik iš Vilniaus ir ne tik iš Rusijos miestų, bet ir iš Varšuvos, Prahos, Berlyno, Vienos ir net Paryžiaus ir kitų Vakarų Europos miestų! (LNA)

JUNGIA KAUNĄ SU PETRAŠIŪNAIS

Stato po kvadratinę pėdą per metus...

Petrašiūnai administraciniu požiūriu jau seniai yra Kauno miesto ribose. Bet plikų laukų plotai tarp Kauno ir Petrašiūnų tebėra nemaži. Tačiau šįmet jau pradės statyti namus tarp Nemuno ir Tunelio gatvių. Šįmet žada pradėti 21 daugiabutį namą, iš kurių 10-tį žada šįmet ir pabaigti. Stato ir kituose priemiesčiuose. Penkių aukštų gyvenamus namus rengiasi statyti ir Vytauto prospekto — Laisvės alėjos sankryžos viename kampe. Iš viso šiais metais Kaune žada gyvenamo ploto pridėti 30.000 kvadratinių metrų, o pereitais metais buvo pastatyta apie 20.000 kv. m.

Kaune dabar skaitoma 214.000 gyventojų. Taigi pereitais metais gyvenamojo ploto Kaune kiekvienam gyventojui buvo pastatyta kiek mažiau kaip po dešimtadalį kv. metro, tai yra, ne visai pilnai po vieną kvadratinę pėdą, o šįmet žada (jei pasiseks) pastatyti po pusantros pėdos. (LNA)

INSPEKTORIUS LANKĖ AUKŠTĄSIAS MOKYKLAS

Sausio vidury Lietuvoje lankėsi sovietinės aukštojo ir specialaus mokslo ministerijos ministro pavaduotojas Michailas Prokofjevas. Jis Preikšo ir Kuzminsko (Aukštojo ir spec. mokslo vilniškio komiteto pirmininko) lydimas lankė universitetą ir institutus Vilniuj ir Kaune ir tikrino, kaip dabar jau neva nepriklausomai tvarkomos aukštosios mokyklos Lietuvoje vykdo maskvinės ministerijos instrukcijas, ypač, kaip įgyvendinamos „naujojo gamybinio apmokymo formos". (LNA)

Septynios DIENOS

ALŽYRAS APRIMSTA

Ryšium su prancūzų sukeltais neramumais Alžyre prez. de Gaulle pasakė kalbą, reikalaudamas paklusnumo. Nors sukilėliai dar vis nenusileidžia, bet kariniai viršininkai Alžyre atšaukia atsarginius, kad šie būtų priversti išsiskirti su sukilėliais.

Manoma, kad sumažėjusios sukilėlių pajėgos nebeįstengs toliau laikytis.

Iš didžiųjų miestų Alžyre atitraukti kariniai daliniai, kad nebūtų bereikalingo įtempimo.

DIDĖJA STREIKAI

Šią savaitę prasidėjo didesni streikai gelžinkeliuose ir automobilių fabrikuose.

Abiem atvejais streiko pagrindas yra noras gauti didesnius atlyginimus.

PAŽEMINTAS BELIAJEVAS

Buvęs kazachų respublikoj partijos sekretorius Beliajevas už nepasisekimus plėšinėse žemėse atleistas iš pareigų ir paskirtas Stavropolio rajono partijos sekretoriumi pietinėje Rusijoje.

Tame rajone ekonominiais reikalais rūpinasi buvęs ministeris pirmininkas Bulganinas.

UŽ PRIEŠVALSTYBINĘ VEIKLĄ...

Jugoslavijoje pranciškonas vienuolis nuteistas 15 metų kalėti už „priešvalstybinę veiklą". Su juo kartu nuteista dar 13 asmenų įvairiomis bausmėmis.

Nubaustieji buvo kaltinami sudarę pogrindžio grupę ir palaikę ryšius su profašistiniais emigrantais.

RUSIŠKOS RAKETOS RYT. VOKIETIJAI

R. Vokietijos min. pirm. Ulbricht paskelbė, kad jo vyriausybė yra paprašiusi Sov. Sąjungą duoti jai modernių raketų.

NEPRIKLAUSOMYBĖ BIRŽELIO 30 D.

Belgijos Kongui, kuriame pastaruoju metu yra vykę nemaža riaušių, birželio 30 d. bus duota nepriklausomybė. Taip su tarė Kongo partijų atstovai su Belgijos vyriausybe.

Tik vienos partijos atstovas, Abako, atsisakė dalyvauti pasitarimuose, grįžo namo ir esąs pats vienas pasiryžęs savo partijos vardu tuojau skelbti nepriklausomybę ir sudaryti vyriausybę.

PRIEŠ NACĮ MINISTERĮ

Vokiečių laikraštis „Die Zeit" iškėlė klausimą, kad reikėtų pasiūlyti atsistatydinti federaliniam ministeriui pabėgėlių reikalams prof. Oberlaenderiui, kuris yra buvęs nacių partijoje.

Laikraščio leidėjas yra krikščionių demokratų partijos atstovas parlamente Dr. Bucerius.

TARIASI DĖL PIETŲ TIROLIO

Italijai priklausanti pietinė Tirolio dalis yra vokiška, ir Austrija dažnai kelia klausimą, kad tie jai artimi vokiečiai yra skriaudžiami (ten yra 240.000 vokiškai kalbančių ir 120.000 italų; kraštas prie Italijos buvo priskirtas 1919 m.).

Dabar atnaujinti dėl jo pasitarimai.

SKIRIASI NUOMONĖS

Chruščiovas, apsilankęs Amerikoje, tvirtino, kad prez. Eisenhoweris pats tikrai ir nuoširdžiai trokšta taikos, tik jo patarėjai kitokie.

Komunistinės Kinijos laikraščiai dabar nepripažįsta tokio taikingumo prezidentui. Imperialistai, esą, tik ir svajoja suskaldyti socialistinių kraštų frontą.

BE AMERIKOS PALAIMINIMO

Seras A. Edenas, buvęs britų min. pirmininkas Suezo karo metu, savo atsiminimuose daro prielaidų, kad Egiptas buvo pradėtas pulti 1956 m. jei ne su Amerikos palaiminimu, tai bent su jos žinia.

Prez. Eisenhoweris paneigė tai.

MASKVOJE VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJĄ PANAIKINO, LIETUVOJE PALIKO

(E) Aukščiausioji taryba Maskvoje savo paskutinėje sesijoje nutarė visasąjunginę vidaus reikalų ministeriją panaikinti. Lietuvoje ir kitose sąjunginėse respublikose toji ministerija lieka ir toliau.

Reikia pastebėti, kad greta vidaus reikalų ministerijos jau ilgą laiką ir Maskvoje ir atskirose respublikose veikia „valstybės saugumo komitetai" (prie ministerių tarybų). Tos įstaigos yra svarbesnės, negu vidaus reikalų ministerijos.

PASAULYJE

— Britų Darbo partijos parlamentaro A. Bevano sveikata, po operacijos buvusi itin kritiška, ima jau taisytis.

— Kinija ir Burma pasirašė draugiškumo ir nepuolimo sutartį ir tuo išsprendė sienų ginčo klausimą.

— Argentinos buv. prezidentas Peronas atvažiavo į Ispaniją atostogų (gyvena Dominikos respublikoje).

— Reino krašte uždrausta kraštutinė Reicho partija.

— Sydney, Australijoje, dėl karščių mirė 12 žmonių.

— V. Vokietijos keliuose per 10 metų žuvo 100.000 žmonių (o sužeista keliuose daugiau kaip 3 milijonai).

— Pirmasis britų dirbtinis žemės palydovas galįs būti paleistas apie 1961 m. pabaigą ir tai su amerikiečių raketa.

PENKTIEJI METAI

Mes paprastai ypač pabrėžiame tą savo istorijos laikotarpį, kuris truko nuo spaudos uždraudimo iki jos atgavimo, tvirtinda mi, kad kaip tik tada su lietuvių tauta atsitiko nuostabūs dalykai: ji pasirodžiusi mokanti ir pajėgi kovoti ir pasidariusi tau tiškai sąmoninga. Iš dalies tai, be abejo, yra tiesa, bet tik iš dalies, nes mums dažnai dar bet kuris istorinis laikotarpis turi ir romantiškų atspalvių, daukantiškų. Tai suprantama: tauta juk neturėjo visiškai šviesaus nė vieno amžiaus, kad būtų galėjusi ramiai išgyventi kokį šimtą metų.

Nebuvo tokios ramybės, atgavus spaudą. Spauda buvo atgauta ne šiaip sau iš ca ro malonės. Po ilgų metų kovos, kurioje dalyvavo, galima sakyti, vien tik lietuvių tauta, nes ją vieną buvo palietusi ta skriau da, sąlygos susidėjo taip, kad kovon įsivėlė ir visa rusų anuometinė imperija — kilo vadinamasis revoliucinis judėjimas, kuris nenurimo ir tada, kai lietuviams buvo grąžinta spauda. Tame judėjime dalyvavo ir lietuviai, ir spaudos grąžinimas jiems te buvo tiktai įgyvendinimas vieno siekimo. Jau turint vadinamąją laisvą spaudą, carinės cenzūros tvarkomą ir prižiūrimą, da liai lietuviškosios šviesuomenės rūpėjo įgy vendinti daug didesnį siekimą — iškovoti Lietuvai laisvę ir žmoniškesnį gyvenimą.

Ta platesnių užsimojimų revoliucinė kova prasidėjo žymiai anksčiau, negu buvo grąžinta spauda, su 1905 metais stipriausiai prasiveržė ir tęsėsi iki pirmojo pasaulinio karo, o dar tiksliau gal būtų pasakyti — iki Lietuvos nepriklausomybės pradžios. Iš lietuvių joje labiausiai buvo įsijungusi Lietuvos Socialdemokratų Partija. Dabar kaip tik anų metų kovos ir veiklos aktyviausieji dalyviai rašo ir pateikia skai tytojams solidžius savo atsiminimų tomus. Skaitydami tuos tomus, pradedame jausti, kai ir tie, rodos, ramūs jau po spaudos grą žinimo bėgusieji metai iš tikro nebuvo tokie ramūs, kaip iš sausų istorijos faktų atrodytų, ir nebuvo tokie nereikšmingi ar tautos sąmonėjimui ar laisvės siekimų gilinimui. Duomenų šitokiam jausmui ir vaizdui susidaryti kaip tik pateikia dabar antrajame savo atsiminimų stambiame tome anų kovų dalyvis Kipras Bielinis. Kny ga skirta apibūdinti gana siauram laikotarpiui, ir jos pavadinimas viską nusako: PENKTIEJI METAI, revoliucinio sąjūdžio slinktis ir padariniai (išleido Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos Litera tūros Fondas New Yorke 1959 m. Knyga yra didelio formato 592 psl. Įrišta).

K. Bielinis jau kiek ankstėliau yra davęs tomą atsiminimų („Dienojant"). Tai buvo tomas, skirtas jo vaikystės ir mokymosi metams ir atsiminimams apie tėvą— garsųjį knygnešių karalių Jurgį Bielinį-Bieliaką. Šitame tome jau reiškiasi sūnus, kaip revoliucionierius profesionalas, važinėja skersai ir išilgai Lietuvą, organizuoja revoliuciniam darbui žmones, sako prakalbas, apibūdina savo draugus ir bendradarbius ir t.t.

Rygoje mokęsis, Lietuvoje sukiojęsis revoliucinio darbo viduryje, K. Bielinis pagaliau vėl grįžo į Latvijos sostinę ten tęsti organizacinio darbo ir buvo suimtas. Po daugybės aprašytų įvykių ir nuotykių tuo ir baigiamas šis stambus tomas, kurio atskiri skyriai mažesnių knygų pavidalu ir periodikoje buvo pasirodę jau nepriklauso moje Lietuvoje ir čia tik apjungti į visumą.

Atsiminimai yra maždaug tik pusė šio tomo. Visa kita yra studijinio pobūdžio straipsniai, kuriuose aptariama Lietuvos padėtis anais laikais ir veikla organizacijos, kurioje autorius dalyvavo. Tuose studijinio pobūdžio straipsniuose K. Bielinis pateikia duomenų apie žemės ūkio darbininkus Lietuvoje — jų darbo sąlygas, dva rų darbininkų kategorijas, dvarų kumečių -ordinarininkų atlyginimus, dvarų darbininkų streikus 1905 m., didžiuosius darbininkų streikus 1906 m., sodžiaus darbinin kų reikalus, žemės ūko darbininkų profesi nes sąjungas, darbdavių konsolidaciją. Au torius čia gilėja ir platėja tiek toli, kad palyginimui pateikia net atskirus skyrius apie dvarų darbininkų atlyginimus ir darbo sąlygas nepriklausomoje Lietuvoje ir kolchozų kumečius.

Jam, kaip partijos žmogui, be abejo, rūpėjo ir organizacinis gyvenimas, pirmoje eilėje revoliucinės organizacijos ir LSDP. Tuos dalykus jis taip pat plačiai nupasakoja.

Gale išspausdintas pluoštas priedų — atsišaukimų, bylų aprašymų.

Knygoje, žinoma, bus ir tokių dalykų, su kuriais gal nesutiks kitų srovių asmenys, bet iš viso tasai tomas mus žymiai praturtina, atidengdamas daugiau į šalį nustumtuosius 1905 metus su jų revoliuciniu judėjimu.

K. Abr.

NEW YORKO LIETUVIAI PAMINĖJO GEN. KONSULO BUDRIO SUKAKTĮ

Jau praėjusių metų gegužės mėn. Lietuvos Gen. Konsului New Yorke J. Budriui suėjo 70 metų amžiaus, ir visuomenės atstovų komitetas jau tada buvo pasiruošęs tą vienos iš retų nepriklausomos Lietuvos tebeveikiančių įstaigų šefo sukaktį viešai pagerbti. Dėl sukaktuvininko ligos tos pagerbtuvės teko nukelti ir galėjo įvykti tik sausio 16 d.

Jaukios Carnegie Endowment rūmų salės (akademijos ir vaišių), kuriose papras tai vyksta Pavergtųjų Seimo posėdžiai, bu vo sklidinos. Gausūs sveikinimai tarnybinių viršininkų, bendradarbių, organizacijų, veikėjų, draugų, taip pat Estijos gen. konsulo, einančio ir Estijos atstovo pareigas JAV. Nepriklausomybės akto signataro, socialdemokratų lyderio prof. S. Kairio dalyvavimas ir sveikinimas simboliškai išreiškė visų lietuvių valstybinės sąmo nės bendrumą ir valstybinės nepriklausomybės vieningą supratimą.

V. Sidzikausko „odė" sukaktuvininkui taip pat išvengė jo sukarikatūrinimo, kaip neretai tokiomis progomis kad pasitaiko, išryškindama tik bendros valstybinės pras mės sukaktuvininko darbus, kurių „ypač prasikiša vienas, kuris savo laiku sukrėtė ne tik visą Lietuvą, bet ir visą anų laikų politinį pasaulį, ypač Paryžių, Berlyną ir Ženevą", būtent, vadovavimas mažlietuvių sukilimui Klaipėdos krašte 1923 metais. Tai buvo žygis prieš to meto politinius galiūnus. Ir to rizikingo žygio vadu buvo pašauktas Budrys. Jo sugebėjimai ir ryžtas daug lėmė, kad tas pavojingas žygis mažlietuviams ir pačiai Lietuvai pavyko. Pagal Klaipėdos krašto konvenciją, to krašto suverenumui ir formaliai perėjus Lietuvai, Budrys buvo pirmasis Lietuvos gubernatorius tame krašte. Vėliau perėjo į užsienių reikalų ministerijos tarnybą ir nuo 1928.I.23 buvo konsulu vėliau gen. kon sulu Karaliaučiuje, o nuo 1936.XI.11 gen. konsulu New Yorke.

V.

JONAS KRIŠČIŪNAS - JOVARAS SUSILAUKĖ 80 METŲ

Sausio 12 dieną Šiauliuose specialiose iškilmėse buvo pagarbintas senosios kartos (knygnešių laikų) savamokslis poetas Jonas Kriščiūnas - Jovaras jo 80-tojo gimtadienio proga. (Populiariausias eilėraštis - daina: „Ko liūdi, berželi").

Nors J. Kriščiūnas dabar jau neberašo, bet už keletą „naujai gadynei" palankių eilėraščių dabartinių valdovų garbinamas ir skelbiamas esąs tikrasis liaudies poetas. Niekad nepamirštama paminėti, kad „bur žuazijos laikais" poetas Jovaras buvęs nutylimas, nustumtas į šešėlį. (Iš tikrųjų, Jovaras negalėjo į pirmutines rašytojų eiles iškilti ne dėl ko kito, kaip tik dėl išsilavinimo stokos. Ir dabar jis gerbiamas ne dėl poezijos aukštos kokybės, ne dėl „meistriš kumo", o tik dėl to, kad propagandiškai paranku seną pasiduodantį žmogų rodyti, kaip savą). (LNA)

POPIEŽIUS APIE LIETUVIUS DVASININKUS IR TIKINČIUOSIUS

Popiežius Jonas XXIII yra per Vatikano radiją ilgesniame žodyje prisiminęs Lie tuvos dvasininkų ir tikinčiųjų ypatingus sunkumus.

Kaip ypatingą sektiną pavyzdį visiems yra iškėlęs vysk. Merkelį Giedraitį, nuo kurio mirties sueina 350 metų.

NAUJAS LIAUDIES MENO TOMAS

Išėjo iš spaudos naujas lietuvių liaudies meno albumų tomas. Šis tomas skirtas keramikai. Yra per 400 nuotraukų: ąsočių, vazų, švilpynių ir kt. Leidinį paruošė prof. Galaunė.

Kitų leidinių tarpe pasirodė ir du tomai Konstantino Jasiukaičio raštų. Tai esąs pilniausias šio autoriaus raštų rinkinys. Vaikams išleistas atsiminimų rinkinys „apie sunkią vaikystę buržuazinėj priespaudoj". Vaikystės vargus pasakoja: Kipras Petrauskas, Antanas Žmuidzinavičius, Zigmas Žemaitis ir kiti... Išleistas ir naujas jauno rašytojo Vytauto Petkevičiaus romanas „Priemiesčio žmonės". Irgi apie vargus „buržuazijos laikais", iš Kauno dar bininkų gyvenimo. (LNA)

VEIKALAS APIE LIETUVOS AUGMENIJĄ

Išėjo iš spaudos pirmas tomas veikalo apie Lietuvos augmeniją. Medžiaga šiam tomui paruošta prof. Minkevičiaus ir doc. Brundzos. Iš viso šio veikalo žada būti šeši tomai. Paskutinysis pasirodysiąs tik 1964 metais.

Veikalas pavadintas labiau politiškai kaip moksliškai: „Tarybų Lietuvos flora", tartum Lietuvos augmenija būtų išauginta tik bolševikinio režimo pastangomis... (LNA)

Lietuva Nemuno šalis

Rinkoje pasirodė knyga anglų kalba apie Lietuvą, išleista Maskvoje 1959 m. „Lithuania Land of the Niemen" — Lietu va Nemuno šalis, parašyta G. Metelsky ir anglų kalbon iš rusų išversta George H. Hanna. Knygos yra 276 puslapiai, jos turinys toks: Istorijos pėdsakais, Ant pilies kalno, Tarp ežerų ir miškų, Žemyn Nemunu, Vieškeliu į Akmenę, Prisitaikant prie gamtos ir Gintaro krantas.

Istorijos knygoje, galima sakyti, nėra. Skaitytojas supažindinamas su Korsako eilėraščiu, išspausdintas Simano Daukanto senovės lietuvių girių aprašymas, pami nėtos Žalgirio kautynės, kuriose dalyvavo 100.000 karių, kelis mėnesius gyvenusių miškuose. O kad lietuviai drebino Maskvos vartus, taip pat kad buvo ir kitų kautynių su rusais, tai visiškai nutylima. Kai rimti mokslininkai nurodo, kad lietuvių ir latvių proseneliai gyvenę tarp Vyslos ir Dauguvos, tai, Metelskio teigimu, Karolis Marksas priskyrė lietuvius į slavų gimines. Giminystę išauginę šimtmečiai.

O ką Karolis Marksas galėjo žinoti apie senovės lietuvius? Lietuvoje juk jis niekada nebuvo, be to, jis ne istorikas, o tik eko nomistas, kuriam daugiau rūpėjo klasių kova. Dėl to aiškinti tautų giminystę pagal Marksą reikštų nebejusti žemės po sa vo kojomis.

Rašydamas apie lietuvių kalbą, Metelskis sako, kad ji senesnė už Homero. Rašo ma, kad Islandijos istorikas Snorri Sturluson, kuris lankė Lietuvą 12 šimtmety, pajėgė susikalbėti su Vilniaus, Trakų ir Merkinės gyventojais savo gimtąja kalba. Vatsonas aiškino lietuvių kalbos artimumą suomių, Bopp vokiečių, Hilferding sakęs, kad gimininga slavų kalboms. 16 šimt mety iškelta teorija, kad ji kilusi iš lotynų, o 18 šimt. Ruigis nurodė jos artimumą su graikų kalba.

Čia Metelskis bandė tuos įrodymus suplakti į chaosą, kad tuo būtų galima sunai kinti visą mokslinį pagrindą ir įrodyti, jog visa tai nesąmonė.

Viena dar gerai, kad Metelskis nepaneigia to fakto, jog rusų buvo uždrausta spausdinti lietuviškas knygas.

M. Balčiūnas

NETRIMITUOK TIES SAVIM

Niekuo nepakeičiama ir būtina Kristaus sekimo sąlyga yra gyvas tikėjimas, tai yra pripažinimas su pasitikinčiu atsidavimu, kad aukščiausiasis Dievo apreiškimas yra suteiktas per Kristų. Be tokios sąlygos joks žmogus negali būti krikščionis nei turėti krikščioniško gyvenimo pagrindą. Kalno pamokslo palaiminimai duoda laidą, pažadą, užstatą ateities ir dabarties laimės. Kristaus Kalno pamokslo palaiminimai labiausiai patraukiančia forma atvaizduoja be kompromisų ir be nuolaidų krikščioniškąją moralę. Jie nėra koks savavališkas nuostatų ir draudžiamųjų įsaky mų rinkinys-kodeksas, bet kvietimas į gerumą, atsižvelgiant į žmogaus galutinį likimą. Evangelija iškelia ir ypač pabrėžia, kad žmogus savo žemiškąjį gyvenimą paskirtų Dievo ir artimo meilės tarnybai.

Moralinis pilnumas, nurodytas Kalno pa moksle, ir tikėjimas, kuris jį priima, sudaro pagrindą mūsų Išganytojo mokymc apie Dievo karalystės reikšmę. Kristus tai nušvietė prilyginimais, o dar aiškiau Paskutinėje Vakarienėje duotuoju pavyzdžiu ir kalbomis. Kristus nori, kad visi būtų paklusnūs jo svarbiausiajam Meilės įsaky mui. „Klausyk, Izraeli, Viešpats tavo Dievas, vienas Dievas. Tu mylėsi Viešpatį, sa vo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela ir visa savo galia. Tai pirmas įsakymas. Antras į jį panašus: Mylėsi savo artimą, kaip pats save (Mork. 12,31). Kristus mokė sutikdamas su Senuoju Testamentu, nes atėjo įstatymo ne panaikinti, bet jo vykdyti. MEILĖ yra visos Evangelijos san trauka ir turinys, bet ta Meilė nesulygina ma su senovės filantropija — žmoniškumu, nei su moderniuoju pasaulietiškuoju humanizmu. Šiems pasaulietiškiems sieki mams krikščioniškoji meilė yra skirtinga, nes ji yra persmelkta religija. Jos gyvastingas principas yra nuoširdus atsidavimas švenčiausiajai Dievo valiai. Mūsų geri darbai turi būti atliekami ne dėl savęs pačių, juo labiau ne dėl malonumo, kuris lydi gero darbo darymą, bet kaip tik dėl to, kad jie būtų malonūs dangiškojo Tėvo akivaizdai: „Taigi, duodamas išmaldos, netrimituok ties savimi trimitu, kaip kad veidmainiai daro sinagogose ir gatvėse, kad būtų žmonių gerbiami... Tau gi duodant išmaldą, tegul tavo kairioji nežino, ką tavo dešinioji daro, kad tavo išmalda būtų slaptoje, ir tavo Tėvas, kurs mato slaptoje, tau atlygins".

Kun. P.D.

Pamaldos

DERBY — šį sekmadienį — vasario 7 d. 11 val., Seselių koplyčioje, Bridge Gate.

J. PAUKŠTELIS

Pabudimas

Balzganoje kelio juostoje skausgaliečia. pamatė riedantį neįprastą risorinę brikelę. Joje sėdėjo du pikti melsvai uniformuoti pareigūnai. Vienas atrodė gerokai sunkus, nes į tą pusę brikelė gerokai buvo pasvirusi. Jis laikė vadeles. Kitas, nors visa gal va aukštesnis, sėdėjo tartum pagalį prarijęs.

Pasirodžius tokiai porai, žmonės truputį sunerimo. Baltrūnas, aręs lauke, sustabdė arklį ir sekė, į kieno kiemą „mėlynšvarkiai" suks. Uoginta, pakluonėj griovį kasęs, pasirėmė ant kastuvo: pas ką? — Bučas iš už tvartų žiūrėjo: ar jau žemės kam aprašyti, ar gyvulių! O gal kas mokesčių nesumokėjo? Po daržą štapinėjusi senė Treškienė taip pat įbedė pelėdos akis, pastaigiojo ir nukulniavo į trobą, bailiai kudakuodama: atvažiuoja! Du atvažiuoja!..

Kiemiuke ašarojančiomis akimis pro baslių tvorą žiūrėjo ir senis Buivė. Negi paraonai! O kas čia bus daugiau? Ko jiem dabar prisireikė? Ir ūžtelėjo šiurpas seniui per gūbrį, kaip 19-20 metais „tokio pat plauko ponai" ne kartą jį „šokdino" —spy rė pasakyti, kur sūnus. Vienas jų, toks išdvėsęs, net tarpupetėn bizūnu jam kirto: pasakyk, kur tavo bolševikas! O tu nesišvaistyk čia per daug! —rėkė jam atgalios senis. — Pienburnis dar tebesi ir nežinai, kad rytoj tas pats bizūnas gali į tavo sprandą atsisukti. Geriau eik darbo dirbti, o ne su bizūnu švaistytis!

Kad velnias bent pas mane jų neatneštų! — susirūpino senis. — O ką tu su jais?.. — Ir skubiai visomis keturiomis nuropojo už pirkelės. Jei įkišo kas liežuvį, kad Ignacas dabar pas bolševikus, tai ir vėl bizūnas ant mano sprando. O gal tas radijas ką nors apie Ignacą prasižiojo. Jis, sako, kiauras dienas ir naktis visokius nie kus tauzijąs. Ką gi — jei užsipultų — sakytų jiems: kas, ar aš sūnaus sargas? Sar gas buvau, kai jis dar p[illegible] bamba po kiemą roplinėjo, o kai padaiksliai užaugo, tai ir išskrido, ir tiek aš dabar apie jį težinau, kiek ir jūs.

Bet senis mato — iš lengvo linguojanti brikelė pasuka kairėn ir, dar truputį pavažiavusi, sustoja ties Bernoto varčiukais, — abu „paraonai" tingiai išlipo, arklį pririšo, dar apsidairė, skvernus pasitampė ir sulindo į trobelę.

Negi jau Valentas bus įkišęs kuodą? — apgailestavo. Tik štai pro šalį iš lauko joja Treškos berniokas. Senis suspurdėjo.

— Juzi! Juzi! — patylomis gergždė ir mojo į save.

Juzis sustabdė arklį.

— Ar tu matai, kas Bernoto kieme? — sako jam dar patyliau.

— Kas?

— Policija... paraonai su mėlynais kuo dais. Atvažiavo ir sulindo į trobelę. Valento, matyt, ieško.

Juzis džioptelėjo arkliui apinasriu ir zo vada nulėkė namo. Po kelių minučių jis jau buvo pas Adolį, kuris daržiuką akėjo.

Atvažiavo Valento raštavoti! — iššvokštė uždusęs.

Adolis žiūri—Juzis kaip popierius, akys išplitusios, žandai dreba.

— Ar padūko?!

— Du policininkai... abu suėjo į vidų.

— Hm... reikia gelbėti draugą, kol nevėlu!

Skubiai nutraukė arkliui pavalkus.

— O tu lėk, pasakyk Ignui — jis su mėšlo vežimu ką tik nuvažiavo.

Juzis paknopstomis puolė iš daržiuko.

— Pasiimk porą gerų akmenų! — dar pridūrė Adolis.

Stovėdamas ratuose, leidžia namo Ignas. Jo smakras tirta, kepurė ant pakaušio.

— Palauk.

Ignas patraukė vadeles, kad net atsilošė.

— Atvažiavo Valento raštavoti!

Akimirkai Ignas lyg suakmenėjo. Paskui bloškė vadeles:

— Šimts velnių! — iškošė pro dantis ir šoko iš ratų. — Kur?

Juzis tik pamojo į Bernoto trobelės pusę. Paleistas arklys pamažu slinko namo.

— Tprrrr, kad tave perkūnas! — Prisivijęs ištraukė iš ratų šertį.

— Tegul pabando!

Jo kakta buvo prakaituota, o rankos mėšlinos.

— Einam!

Su šertimi rankoje, galvą iškėlęs, jis nė rė pirmas. Juzis, petį perkreipęs, iš paskos. Sodžiaus gale prie jų prisidėjo Adolis.

Visas trejetas nuėjo ant kelio, ties Bernoto trobele. Ignas atsisėdo ant griovio krašto ir užsidegė papirosą. Juzis sėdėdamas laikė kišenėj suspaudęs akmenį. Tik Adolis stoviniavo, lyg sargybą eidamas.

— Kaip manote, ar jie nepašventins mums paraku į užpakalius?

— Tegul pabando! — rėžė Ignas. — Gal užgins mums čia sėdėti.

— O jei paklaustų, ko mes čia „dažuruojame"?

— Atsiprašau, — mes laukiame draugo eiti maudytis.

— Šertis? Šertį ant kelio radome.

— O kam ta šertis?

Adolis taip pat atsisėdo.

— O gal reikėtų vienam iš arčiau žvilg terėti, ką jie ten daro?

— Nesikarščiuok — viskas turi būti savo laiku!

Iš Treškos kiemo kyščiojo galvas ir mer ginos. Štai viena ir gatvėn išėjo. Pabėgusi porą žingsnių, staiga sustojo, pasižiūrėjo, delną prie kaktos prisidėjusi, ir kuria atgal: įbėgusi į kiemą, kažką išgąstingai čiauška. Sučiauškėjo neramiai ir kitos.

Išgirdęs jų čiauškėjimą, Ignas labiau pastatė skiauterę.

— Ko tos mergos ten kniauksi kaip katės? Arba eikite, rupūžės, artyn, arba —po šimts karabinų! — Parodė kumštį.

Trobelėje pareigūnai rado tik vieną Ber notienę, pešančią pakulų kuodelį. Juos pa mačius, senelei siūlas nutrūko, susipainiojo špūlėje, o pati nepajuto, kaip kirktelėjo plonu žąsies balsu: u-tiu-tiu!

— Ko nusigandai, motin? —ramiai žerg damas per slenkstį, paklausė storasis.

— Kur neišsigąsi, jei taip netikėtai valdžia?

Atkėlė ratelį į šalį. Ji stengėsi būti rami, nors širdis drebėjo — suspaudė išdžiūvusius, gyslotus kumščius.

— Valdžios nereikia bijoti — ji nieko blogo nedaro.

— Tai negi, ponai, su geru atvažiavote?

Pareigūnams dairantis sėstis, senelė pri bėgusi nušluostė prikyšte suolą.

— Dabar prašom, ponai.

Atsisėdo, kepures ant suolo pasidėjo.

— Ar tik viena — ar daugiau nieko neturi?

Širdis vis labiau daužėsi krūtinėje.

— Ar vyriškių nėra?

— Šiuo tarpu nėra. Katro gi ponams reikėjo?

— Abiejų, motin, abiejų.

— Abiejų! — nuleido senelė rankas. — Nėra... senasis, tur būt, prie upės nuėjo, o kur jaunasis, tai aš ir nežinau.

— Ir nežinai, kada jie grįš? (Kalbėjo tik storasis, plonasis tylėjo).

— Nežinau.

— Aha.

Vyresnysis palaukė, palaižė viršutinę lūpą.

— Jūsų sūnus dabar netarnauja?

— Netarnauja... išėjo iš gaspadoriaus.

— O kokia priežastis, kad išėjo?

Senelė paslinko artyn, nusišluostė ran kas į prikyštę.

— Ar priežastis? Per daug jau ant jo krovė.

— Krovė?

— Taigi, ponas, taip krovė, kad nebe žmoniškai — vienas ir ark, ir sėk, ir piauk. Vos sukatos neįvarė.

— O pernai Pimpės taip pat krovė?

— Pimpės — tai nusigyvenę — valgyti nebeturėjo ko duoti. O dabar, sako, Karpišky karčiamą atidarė — alumi pradėję šinkuoti.

— Vieni per daug krauna, kiti valgyti neduoda?

— Taip jau yra, ponas, kad biedną žmo gų visi skriaudžia. O kai jis nesiduoda — pasispardo, tada piktas — nelabas.

— Hm... — Pareigūnas palaukė, pagalvojo. — O sakyk, motin, jūsų sūnus ir su knygomis, su raštais užsiima?

— Ogi kaip? — kiek patenkinta atsiliepė senelė. — Juk nuo mažens jis prie jų pagadintas. Bet argi knygos, ponas, blogas daiktas?

— Hm...

— Juk ir, ponas, tur būt, knygas skaitai.

Pareigūnas išsitraukė lapelį, pavartė jį, pasižiūrėjo į senelę.

— Žiūrėk, motin — prie jūsų varčiukų radau — tur būt, sūnus bus pametęs.

Galvą perkreipusi, senelė pasižiūrėjo į lapelį, kaip višta į grūdą.

— Ne-e, ponas, čia ne jo... Tokių jis nekiloja. Aš jau žinau. Knygas kiloja, bet tokių lapelių — ne.

— Tai iš kur jis čia galėjo atsirasti?

— Tat... gi gal vėjas atnešė. O gal pačiam ponui iš kišenės iškrito.

Pareigūno sprandas truputį paraudonavo.

Ar išpažinties eini? — paklausė piktai.

— Kas, ar aš?

— Sena esi, — jos neklausydamas, varė pareigūnas. — Greit mirsi, o sūnų komunistą, bedievį gini. — Tas lapelis jo!— trinktelėjo krumpliais į stalą. — Priešvals tybinė agitacija! Aš turiu įrodymą. Į kalėjimą atsisės, supus!.. — Žvilgterėjo į šalia sėdintį plonąjį kolegą. — Tuojau padarysi kratą!

Plonasis atsistojo, išsitempė:

— Klausau, ponas viršininke! — Suriko tokiu griausmingu balsu, kad senelė krūp telėjo ir atsisėdo. Paskui jis paslinko į vidurį aslos ir ėmė smarkiai dairytis.

— Palauk, — tarė jam viršininkas ir vėl minkštai kreipėsi į senelę: — Man jūsų, motin, gaila —supranti? Jūsų senatvės gaila! Kitu atveju jūsų sūnus būtų jau seniai areštuotas.

— Tai ką gi jis padarė, ponas? Ar apsi vogė, ar žmogų nužudė?

— Daug blogiau — visą tautą žudo!

(Bus daugiau)

LIETUVOJ SU PARTIZANAIS

3.

Jau visi metai laiko, kai Siegfriedas gyvena pas šį ūkininką. Artėjant liepos 26 d. — šv. Onos dienai, kai kurie lietuviai ūkininkai verda samagoną — kviečių degtinę. Ir toje vienišoje sodyboje ruošiamasi virti. Vakare į sodybą ateina uniformuoti partizanai ir verda degtinę savo miško draugams. Auštant rytui, partizanams tik pradėjus trauktis į mišką, prie vartų dideliu greičiu privažiuoja pora sunkvežimių. Iš jų iššokę rusų kareiviai veržiasi į kiemą. Partizanai tučtuojau atidaro ugnį, ir daugumas iššokusių rusų sukrenta vietoje nušauti. Likusieji iš NKVD komandos pasitraukia į uždangą ir atsako ugnimi.

Siegfriedas tik prasidėjus kautynėms su krenta grindyse ir užsidengia rankomis galvą. Staiga kažkas sugriebia jį už apikaklės ir pakelia aukštyn.

— Kas tu esi? — rėkia jam didelis vyras, apsivilkęs rusiška uniforma. Drebėdamas iš baimės žiūri šis 14-metis berniukas į tą stambų rusą, kuris laiko jį už pakarpos. Tolumoje pasitraukdami partizanai suruošia šiems komunistinės tvarkos vykdytojams Lietuvoje dar vieną priėmimą ugnimi.

Vyras, kuris sugavo Siegfriedą, yra Mazanis, valsčiaus NKVD komisaras, šios apylinkės pabaisa, nors jis yra lietuvis.

— Kas tu esi? — pakartoja jis purtydamas vaiką.

— Aš esu vokietis ir dirbu čia dar tik pora dienų.

— Tu esi banditas, — rėkia komisaras. — Prakeiktas, kruvinas liaudies priešas! Eisi su mumis.

Mazanis nusitempia Siegfriedą prie kareivių. Ūkininkas ir visa šeima kartu su partizanais yra pasitraukę į mišką. Keletas nušautų rusų guli šalia sunkvežimių. Vienas kareivis sužeistas. Tik vieną 14-metį NKVD komanda tėra sugavusi. Visas rusų piktumas dabar išliejamas ant jo. Jų piktumas suprantamas, nes tie lietuvių partizanai nuo 1945 m. jau yra sunaikinę nesuskaitomus NKVD postus. Neskaitant pavienių pasisekimų, sovietų milicijai vis dar nepavyksta išvalyti šio krašto miškų.

Siegfriedas Wittke verčiamas pasakyti, kur yra partizanų slėptuvės. Tačiau ir labai sumuštas jis nesako.

— Aš esu čia dar tik pora dienų, —kartoja jis visą laiką. — Aš tų žmonių nepažįstu ir nežinau, kur yra jų slėptuvės.

Kai Siegfriedas mušamas visiškai nusilpsta, rusai jį įmeta į vandens kubilą „atsigaivinti". Tačiau vaikas laikosi savo pasakymo. Apie pietus rusai nustoja kankinę jį. Susirenka savo užmuštuosius, pasiima jaunąjį belaisvį į vidurį, ir išvažiuoja į Druskininkus, vieną mažą kurortą prie Nemuno, kuriame komunistinė hierarchija iš Vilniaus mėgsta poilsiauti.

Kai kuriam raudonajam pareigūnui šios poilsio atostogos jau yra nulėmusios likimą. Jie būna čia tiesiog atviroje gatvėje partizanų kulkų perverti. Be rusų okupacinių trupių, tie žaliai uniformuoti vyrai su lietuviška žvaigžde kepurėse labiausiai nekenčia savųjų parsidavėlių - koloborantų, kurie padeda atėjūnams jų pavergtąją tėvynę plėšti ir bolševikinti.

Druskininkuose kaip tik tą dieną yra turgus. Lietuviai ūkininkai sustoję gatvėse pilnais paniekos ir neapykantos žvilgsniais palydi rusus ir jų vežamąjį belaisvį. Mazonis su savo partizanų medžiotojais nedrįsta Druskininkuose nakvoti. Sunkvežimiai rieda toliau.

Tik pervažiavę miestelį jie sustoja ant vieno mažo tilto per Nemuną. Mazonis ir vienas žiauriai atrodąs rusas nutraukia Siegfriedą nuo sunkvežimio ir nusivaro po tiltu. Ten jie rodo jam vieną įėjimo angą. Siegfriedas žino, kad čia yra įėjimas į partizanų slėptuvę, iš kurios jie neseniai turėjo pasitraukti.

— Eik ten į vidų, tu šunie! —rėkia jam komisaras ir nusikabina nuo diržo rankinę granatą.

Siegfriedas žino, kad ši granata bus pasiųsta paskui jį jam ten sudraskyti. Jį kiek galėdamas priešinasi ir neina į slėptuvę. Šiuo metu priartėja keletas lietuvių ūkininkų, vykstančių iš turgaus, ir grasinančiomis minomis stovi ant tilto. Enkavedistai nėra tikri, ar staiga nepasirodys ūkininkų rankose automatai, kuriuos jie dažniausiai turi vežimuose paslėpę. Tokie netikėti užpuolimai šiame krašte labai dani. Enkavedistai keikdamiesi varėsi savo belaisvį atgal į sunkvežimį ir važiavo toliau. Pavažiavę keletą kilometrų, jie susto ja tankiame miške. Kareiviai apsistoja poilsio. Tas žiaurusis komisaras ir vienas leitenantas pasiima Sigfriedą į vidurį ir nusiveda keletą šimtų metrų giliau į mišką. Ten jis turi atsigulti ant pilvo. Vaikas užmerkia akis ir meldžiasi, kad Dievas duotų jam stiprybės iškentėti visus kankinimus ir neišduoti savo draugų partizanų. Abu enkavedistai lazdomis muša jį. Vaikas rėkia kiek išgalėdamas. Tačiau rusai nepaliauja tol, kol jis, nepajėgdamas rėkti tik unksčia. Tada leitenantas juokdamasis užsimeta berniuką ant pečių ir nusineša atgal.

— Rytoj ta kirmėlė gaus dar tą pačią porciją, — pareiškia Mazonis. — Tada jis giedos kaip vyturys... Arba mes jį pakarsime už kojų galva į skruzdėlyną.

Mazonis tą dieną negalėjo nujausti, kad jis po keturių metų bus miręs. Partizanai jį išsives iš vidurio jo patikėtinių ir už kruvinus jo pasitarnavimus raudonajam režimui nubaus mirties bausme.

Pavakary rusai apsupa vieno ūkininko sodybą. Visus gyventojus suvaro į kluoną, juos ten uždaro ir patys apsistoja gyvena majame name. Siegfriedas uždaromas virtuvėje. Ten jis krenta pusiau negyvas ir užmiega kartu su šunim.

Sekantį rytą Mazonis patvarko, kad Siegfriedas trijų kareivių būtų nuvarytas į Viseus (gal Veisėjus?). Jis pats ir likusieji 20 kareivių nori tęsti partizanų medžioklę.

Siegfriedas tų trijų kareivių paimamas į vidurį ir iš palengvo eina tolyn. Visą kūną nežmoniškai skauda nuo mušimo. Priėję sekantį kaimą, sargybiniai sustoja ir tariasi. Pasitarę 2 nueina į artimiausią sodybą. Po kurio laiko jie grįžta su pilnu indu kvietinės degtinės. Linksmi jie dabar žygiuoja iki artimiausio miško. Ten Siegfriedas gali atsigulti. Tuo tarpu jo sargybiniai geria tą stiprią degtinę. Tiktai po pietų pabudina jie savo belaisvį ir nori žygiuoti toliau. Bet kadangi jie tik skeryčiodami gali eiti, tai sulaiko pirmą kelyje su tiktąjį ūkininko vežimą. Vežimas taip pakrautas, kad tik 2 žmonės gali atsisėsti. Sargybiniai išdidžiai leidžia tam sumuštajam berniukui užimti vietą vežime. Antras atsisėda vienas iš labiausiai pasigėrusių sargybinių. Likusieji du skeryčioja paskui vežimą ir dainuodami išgeria tą indą degtinės. Tuojau jie atsilieka tolumoje ir pagaliau visiškai pranyksta iš akių.

Siegfriedas Wittke dabar galvoja, kaip jis galėtų pabėgti. Karšta saulė skaudžiai degina jo sumuštą ir sutrūkusią odą. Staiga mato jis, kaip sargybinis iš lengvo nuleidžia galvą ir užmiega. Siegfriedas palaukia dar keletą mintučių, iki vežimas privažiuoja miško pakraštį; tada jis nutaria veikti. Staigiu judesiu jis pagriebia to rusų kareivio automatą, kurį tas laiko pasidėjęs ant kelių. Tvoja jo buože sargybiniui per galvą, šoka nuo vežimo ir dingta tankumyne.

Tiktai tas lietuvis ūkininkas galėjo jam sutrukdyti pabėgimą. Tačiau Siegfriedas žino, kad jie visi visa širdimi, o daugumas ir veiksmais yra kartu su partizanais.

Bėgdamas tolyn jis girdi piktą to ruso riksmą, vis silpnėjantį. Tačiau Siegfriedas jo nebijo, nes atsargumo dėlei jo automatą pasiėmė su savim. O kol tie du pasigėrę ateis, jis bus jau už kalnų. Atsargumo dėlei jis keletą šimtų metrų pabėgėja upeliu, kad ieškodami su šunimis nerastų jo pėdsakų. Tada bėga kiek išgalėdamas daugelį kilometrų tolyn, vis kryptimi to kaimo, kuriame jis buvo sugautas. Iš savo pasiuntinio tarnybos pas partizanus jis gerai pažįsta šiuos nesibaigiančius miškus.

(Bus daugiau)

MOTERŲ *kampelis*

Veda V. Grinkevičiūtė - Funkienė

MIEGAS

Aštuonios valandos miego yra geriausia grožio priemonė. Jokia kosmetika, jokie hormono preparatai ar kokie vaistai negali atstoti to sveiko miego. Jeigu kas galvoja, kad tik laikas nuo laiko užtenka gerai išsimiegoti, — tas labai klysta. Reikia įsidėmėti, kaip miegas svarbu kiekvienam žmogui, o ypač moteriai, kuri turi taip daug pakelti šių dienų gyvenimo ritme. Mes visi žinome, kur veda nuolatinis skubėjimas, kaip tai veikia širdį ir nervus. To dėl reikia visaip stengtis, kad būtų pakankamai ir sveikai išsimiegota. Juo geriau žmogus yra pailsėjęs, juo lenviau ir sklandžiau eina jam darbas, ne taip greit jis nuvargsta, būna linksmesnis ir sukalbamesnis.

Moteriai pravartu miegoti ant visai plonos pagalvės, o dar geriau visai be jos, nes gulėdama ant aukštos pagalvės ji „augina" tik sau pagurklį. Gulint reikia stengtis, kad veidas būtų lygiai ištiestas, bet nesutrauktas, surauktas, nes tai tik didina raukšles. Sveika miegoti ne per šiltame kambaryje, bet svarbiausia —miegoti kasdien po 8 valandas. **V.F.**

RŪPESČIAI LENKIA NUGARĄ

Nugarkaulio srityje pasitaiko susirgimų, kurių kilmė iš dalies yra psichinė. Daktaras H.D. Hamburge pasakojo apie tokius susirgimus. Jis sako, kad nuo psichinių pergyvenimų gali pasikeisti raumenų įtempimas. Jeigu žmogus turi nuolat prislėgtą nuotaiką ar visokių nemalonių pergyvenimų, tai dėl to gali trauktis raumenys, didėti įtempimas, ir tuo neigiamai paveikiama kūno laikysena. O tai gali paveikti ir nugarkaulį, priversti jį naudotis netinkama padėtim. Pripratęs naudotis ne ta padėtim, kuri jam skirta, nugarkaulis jau ne begali grįžti į savo fiziologinę padėtį ir tuo būdu ilgainiui persikreipia. Tada jis pradeda skaudėti — jis jau suserga.

Liaudyje ne be pagrindo kalbama apie „vargų palenktą nugarą". Reikia stengtis, kad tai neatsitiktų. Jeigu kartais sunku nu galėti savo vargus, tai paprasčiausia, bet sėkmingiausia fizinė priemonė — kasdien pagulėti bent po 10 minučių išsitiesus ant nugaros kietose grindyse, be pagalvės po galva. Tai išlygins jūsų nugarkaulį, kurį vargas nori sulenkti. **V.F.**

PRAKTIŠKI PATARIMAI

Dėti druską į pieniškus patiekalus ir padažus reikia tiktai jau baigiant virti. Darant tai iš pradžios, pienas gali lengvai atsiskirti.

* * *

Verdant kriaušes, gera pridėti trupučiuką acto. Tada kriaušių būna daug geresnis skonis.

* * *

Jeigu reikalinga papildomai pridėti drus kos į jau gatavą tešlą ar tyrę, geriausia ištirpyti tą druską karštame vandenyje ir supilti tą skystimą į tešlą.

Šeimininkė

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

DUONELIAUTOJAI

Panūdo juodmargė kolūkio cukrinių runkelių pakrimsti. Taip ir nutvėrė ją bekramsnojančią už ragų vienas rimtas dėdė — tur būt valdybos narys. Nutvėrė ir į tvartą uždarė.

Atbėgo kolūkietė savo juodmargės vaduoti, o rimtas dėdė jai ir sako:

— Tu žinai, ką tavo riestaragė pridarė?

— Nejaugi ką nors subadė, pasiutėlė!— išsigando kolūkietė.

— Karvė — ne bulius, ką jinai galėjo subadyti... Runkelius tai ištrypė. Štai ką. Baudą, kūma, mokėt turėsi, — ir, kad svariau būtų, pridūrė: — Pirmininkas taip sakė...

— Kad jau pirmininkėlis sakė, tai nieko ir nepadarysi... Tik kažin kokia ta bauda bus?

— Atneši į fermą 50 litrų pieno — ir kvit!

Išleisdamas karvę iš tvarto, rimtas dėdė bakstelėjo jai kumščiu į šoną:

— Matai, kaip pripampo kolūkio runkelių, nelaboji... Vienu melžimu pusę baudos sumokėsi.

Visai rimtai pasakojo man tą atsitikimą buhalteris Vincas Virbickas. Net šyptelėjo. Ir kolūkio pirmininkas Antanas Sidara nesijuokė.

...Grįžo kartą kolūkio pirmininkas Antanas Sidara iš rajono, susišaukė valdybos vyrus ir klausia jų:

— Jūs girdėjote, ką kituose kolūkiuose sugalvojo?

Ne, negirdėjo vyrai, ką sugalvojo kažkur kituose kolūkiuose.

O sugalvojo jie visai tą patį, ką „Ateities" kolūkio valdybos vyrai tą vakarą nutarė. Nutarė ir į storą knygą tokį nutarimą įrašė: „Kūlimas sodybinių arų už pieną".

Toliau seka toks turinys:

„Trečiu klausimu priimta dėl arų kūlimo mašinomis apmokėjimo už darbą pienu. Kas kulia — kolūkio kuliamosios mašinistui iškulti arus, bet mašinistams daryti sąrašą, kieno arai iškulti ir pieną arus kūlusieji pristatys į kolūkio fermas arba į pieninę".

Valdybos vyrai už kolūkio paslaugas kolūkiečiams numatė tokį mokestį:

„Už arų iškūlimą — 20 litrų pieno. Už važiavimą kolūkio automašina į turgų buvo pasiūlyta mokėti irgi pienu. Į Kapsuką mašina — 3 litrai už žmogų ir 3 litrai už centnerį. Važiuojant į Kauną, už žmogų — 5 litrai. Už važiavimą į Kapsuką arkliais už padvadą — 15 litrų pieno".

Kas žino, kieno ranka buvo surašytas tas ne visai sklanduš nutarimas. Tik įsigilinkit — kaip čia viskas numatyta: ir kiek pieno reikės atsinešti, jei važiuosi į Kauną, ir kiek — jeigu į Kapsuką. Ir kiek už žmogų mokėsi, ir kiek už centnerį! Vienas valdybos narys dėl paskutinio punkto, sako, pasiūlęs imti mokestį ne nuo žmonių skaičiaus, o nuo jų svorio. Valdybos nariai sunkiųjų džiaugsmui atmetė tą pasiūlymą, argumentuodami tuo, kad piliečiams susidarytų tada daug nepatogumų: reiktų nuolat svertis. Paskutinis nutarimo punktas taip skamba:

— „Neatsiskaičiusius pienu — pinigais atsiskaityti trigubai".

Nutarimo auka tapo ir juodmargė.

O rytais, su uzbonėliais ir kibiriukais rankose moterėlės skubėjo į fermą. Reikalų daug: vienai reikės sekmadienį į turgų kiaušinius parduoti nuvažiuoti, kitam — javus išsikulti. Anelė Čepeliauskienė iš ketvirtos brigados net avansu atnešė kelis litrus pieno. Kolūkiečių atneštą pieną fermoje pylė į bendrus bidonus ir gabeno į pieninę, kaip kolūkio.

Taip, anot valdybos narių, prasidėjo kova už kiekvieną pieno kilogramą. Tik vargu ar nuo to „padidėjo" pieno gamyba. Paskaičiavo po mėnesio valdyboje, kiek surinkta iš kolūkiečių pieno, išdalino šimtams hektarų naudmenų — ir nusispiovė. Kaip lašas jūroje!

Perskaitęs tą feljetoną, kas nors sakys: bene vertėjo tą istoriją pasakoti. Juk geras „Ateities" kolūkis, ir vadovai jo — sumanūs vyrai. Daug gerų darbų jie kolūky atliko: pievas kultūrina, namus iš molio stato. Patenkinti jais kolūkiečiai, už tai, kad kolūkis kyla, gyventi darosi geriau. Ir įsipareigojimus artelė vykdo gerai. Bet kam ieškoti takelio, jeigu plačiu keliu ir sparčiau nukeliausi į tikslą? Pasirūpinti daugiau karvių, gerai jas šerti, prižiūrėti — šituo keliu sukant, pienas platesne srove tekės. Po lašiuką ne kažką prilašinsi. Rūpesčių pūdas, o naudos — gramas. O kolūkiečių nemalonę pelnyti greit galima .Be to, šitas takelis ne tik siauras, jis ir slidus — nejučiomis galima susigundyti svetimus nuopelnus sau skirti — o tai jau visai liūdna. Ne duoneliauti, o kolūkinę gamybą kelti — štai ką galima patarti.

A. Marcinkevičius („Tiesos" koresp.)

Iš „Tiesos", 1959.XII.26.

ŽADA DAUGIAU VAIKŲ VEŽIMĖLIŲ

Verslinės „kooperacijos" tarybos pirmininkas Keperša prižadėjo, kad jo valdžioj esamos „artelės" šįmet gyventojams (neužtikrinta, ar Lietuvos) pagamins daugiau vaikų vežimėlių, taip pat elektrinių plytelių, veidrodžių, kišeninių žiebtuvėlių, automatinių plunksnakočių ir kitų reikmenų. Be to, tie gaminiai būsią geresni: vietoj plieno ir vario būsią daugiau vartojama plastikinių medžiagų... (LNA)

DAUGUVIEČIUI IR PAMINKLĄ PASTATĖ

Sausio 17 d. Vilniuje, Dramos teatro kieme (Gedimino g. 6) valdžia pastatė paminklą B. Dauguviečiui, buvusiam Dramos režisoriui Kaune Lietuvos nepriklausomybės laikais, bolševikmečiu pavirtusiam ir „tarybiniu dramaturgu", t.y., rašiusiam teatrui bolševikinės propagandos vaidinimus.

„Tarybiniai" teatralai labai uoliai prikaišioja priešbolševikinių laikų Lietuvos dramos teatrui, kad jame buvę per daug pataikavimo žemam publikos skoniui, kad buvę vaidinama per daug menkaverčių veikalų. Borisas Dauguvietis buvo kaip tik daugumos tų kartais ir tikrai menkaverčių veikalų „kepėjas". Dėl to jis buvo smerkiamas ir net nekenčiamas gabesniųjų ir jaunųjų aktorių tarpe, kurių vienas, Juozas Rudzinskas, dabar jau užėmęs Dauguviečio vietą (vyriausias dramos teatro režisorius) atidarant paminklą sakė prakalbą, pasakojo savo atsiminimus apie Dauguvietį ir jį be saiko gyrė... (LNA)

PO KANADIŠKU DANGUMI

MONTREALIS - TORONTAS - HAMILTONAS

Pranys Alšėnas, Kanada

Tai trys kanadiškųjų miestų vardai. Kanados lietuvių kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo atžvilgiu šiuos miestus būtų galima pavadinti „trimis didžiaisiais", nes juose spiečiasi didžiausios šiame krašte lietuvių kolonijos ir tuo pačiu vyksta gyviausioji lietuviškoji veikla.

„Europos Lietuvio" skaitytojams jau seniai berašiau apie Kanados lietuvius ir jų gyvenimą. Buvo susidariusi kiek ilgėlesnė pertrauka. Kur tos pertraukos kaltininkų ieškoti — nė pats nežinau. Galimas dalykas, kaltę reikėtų suversti šventėms ir metų sąvartai —senųjų baigmei, naujųjų pradžiai.

Nežiūrint to, Kanados lietuviškose kolonijose gyvenimas ir veikla, anaiptol, nebuvo sustoję. Tad šia proga ir norisi žvilgterėti į šiose trijose kolonijose įvykusius ar tebevykstančius kultūrinius pasireiškimus pr. metų pabaigoje ir šių pradžioje.

Montrealyje — premija M. Katiliškiui

Ryškiausias įvykis — tai Vinco Krėvės vardo literatūrinės premijos (500 dol.) paskyrimas. Ją kas antri metai skiria Lietuvių Akademinis Sambūris Montrealyje. Šiais metais premija atiteko JAV gyvenančiam rašytojui Mariui Katiliškiui už novelių romaną „Išėjusiems negrįžti".

Ši premija, paskirta to paties Sambūrio, yra iš eilės jau trečioji. Pirmą kartą ją paskyrė Jonui Aisčiui, antrą — Jonui Mekui.

Gražus montrealiečių užsimojimas kas antri metai pagerbti ir atžymėti vieną iš geriausių lietuviškų kūrinių, taip lygiai — puikus paskatas mūsiškiams rašytojams išeivijoj rašyti ir neatiduoti plunksnų rūdžių dispozicijai.

Šių metų jury komisijos sudėtin įėjo šie asmenys: I. Gražytė, M. Jonynienė, R. Siniūtė, J. Kardelis ir H. Nagys.

Toronte — „Tėviškės Žiburių" sukaktis su rašinių konkursu

Su 1959 m. pabaiga torontiečiai lietuviai šauniai atšventė čia išeinančio savaitraščio „Tėviškės Žiburių" dešimtmečio sukaktį. Sukakties proga buvo suruoštas jau nimo rašinių konkursas. Konkurso mecenatu buvo „Draugo" literatūrinio priedo redaktorius Dr. J. Prunskis, paskyręs konkurso premijoms 100 dolerių.

Konkurso rengėjų teigimu, šitoks bandymas buvęs padarytas norint išjudinti jaunimą ir paakinti jį dalyvauti lietuviškoj spaudoj su savo idėjomis ir savuoju žodžiu. Konkursui ir temos buvo parinktos tokios, kokios šiandieninio mūsų jaunimo dažnai diskutuojamos žodžiu ir palietiamos raštu.

Deja, konkurso dalyvių skaičius nebuvo gausus. Gauti tik 7 rašiniai — keturi iš JAV, du iš Vokietijos ir vienas iš Kanados (anot posakio — „Arti bažnyčia, toli Dievas"...).

Visas tris premijas laimėjo JAV gyvenančios lietuvaitės: I-mąją Jūra N. Gailiušytė, II-rąją — Onutė Ališytė ir III-ją — Rytė Ligija Spingytė.

Be to, dešimtmečio sukakties proga „Tėviškės Žiburiai" buvo surengę šaunų spaudos balių, kuris praėjo su gana gražiu pasisekimu.

Hamiltone — „Rūtos" judėjimas

Tai viena mažesniųjų šiame reportaže minimųjų lietuvių kolonijų Kanadoje, bet, reikia pasakyti, ir viena judresniųjų ir veiklesniųjų.

Tenai yra įvykę daug gražių pasireiškimų ir paskatinančių veiklos pavyzdžių. Be abejonės, daug kas skaitėme spaudoj, jog Hamiltono lietuviai, praporcingai savo skaičiui, daugiausia pinigų suaukoja Tautos Fondui, daugiausia knygų išplatina ir kt. Šiuo metu Hamiltone tarytum spiritus movens ima darytis lietuviškosios spaudos bendrovė „Rūta", vadovaujama itin energingo vadovo ir plunksnos darbininko Pr. Enskaičio.

„Rūta" su savo energingąja vadovybe ne tik numačiusi išleisti seriją lietuviškų knygų, bet yra užsibrėžusi ir kitokiomis priemonėmis išjudinti lietuvius iš sustingimo ir stagnacijos lietuviškosios knygos ir savojo kūrybinio žodžio atžvilgiais.

Gruodžio 6 d. Leidykla Hamiltone buvo suruošusi Literatūrinę popietę, kurioje dalyvavo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės C. V-bos pirm. J. Matulionis, pasakydamas kalbą apie lietuviškąjį kūrybos žodį, skelbiamą knygose ir spaudoj, taip pat prisimindamas bepradedančią pasireikšti lietuviuose apatiją toj srity ir kviesdamas lietuvišką visuomenę pabusti. Literatūrinėj popietėj su savo kūriniais dalyvavo keletas lietuvių rašytojų iš Toronto, Hamiltono ir Welando.

Be to, „Rūta" susirašinėjimo būdu yra paskelbusi vadinamąjį Knygnešių pasitarimą. Knygnešio sąvokai šiuo atveju priskiriami visi tie lietuviai, kurie knygas rašo, jas leidžia, platina ir, apskritai, rūpinasi lietuviškosios knygos plitimu svetur.

Knygnešių pasitarimo duomenis „Rūta" skelbia „Tėviškės Žiburiuose" nuolatiniais reportažais, pamargintais pasisakiusiųjų laiškų ištraukomis ir savais samprotavimais. Į pasitarimo temas įėjo lietuviškosios knygos svetur turinys, jos apipavidalinimas, platinimas, išleidimo vargai ir kt.

Leidyklą „Rūta" su praeitų metų pabaiga jau yra išleidusi St. Būdavo apysaką „Rūsti siena", kuri, reikia manyti, jau greitai pradės pasiekti lietuvius ir toliau Š. Amerikos žemyno gyvenančius. Greitu laiku išleidžiamos ir dar dvi lietuviškos knygos.

Linkėtina „Rūtai" ir tolimesnės sėkmės užsimotame darbe, o jos vadovui Pr. Enskaičiui energijos. Juk yra sakoma, kad „Pakol pasišventėlių bus — lietuvybė nežus". Tai tinka ir „Rūtos" užsimojimams.

Europos Lietuvių Kronika

KALENDORIAUS RĖMĖJAI

„Europos Lietuvio“ ir Nidos Knygų Klubo sieninio kasdien nuplėšiamo kalendoriaus rėmėjų skaičius dar vis nesibaigia. Su dėkingumu tai minėdami, kalendoriaus leidėjai pažymi, kad vietoj nustatytųjų už jį 6 šil., pastaruoju metu yra atsiuntę: A. Buras 8 šil., P. Vilutis 10 šil., V. Remeikis 12.6 šil., B. Masėnas 11 šil., R. Biekša 7 šil., B. Barauskienė 8 šil., M. Sabas 10 šil., B. Sleideris 10 šil., Ild. Meilus 10 šil., J.M. Liudžius 10 šil. ir papildomai už 1959 m. kalendorių 5 šil.

LONDONAS

DBLS CENTRO ŽINIOS

DBLS Valdybos posėdis šaukiamas vasario 3 d. Bus svarstoma: 1) 1959 m. finansinės apyskaitos užbaigimas, 2) Vasario 16 d. minėjimas kitataučiams Londone, 3) DBLS Suvažiavimas ir su juo susiję reikalai, 4) Einamieji reikalai.

* * *

Tarybos Pirmininko informacija Tarybos nariams. Tarybos Pirmininkas S. Kuzminskas išsiuntinėjo DBLS Tarybos nariams laišką, informuojantį apie DBLS ir L. Namų Bendrovės reikalus, svarstytus DBLS Valdybos posėdyje, Tarybos Pirmininkui dalyvaujant.

* * *

Ant Saulėgrąžos Vamzdžio — DBLS išleistasis V. Šlaito poezijos rinkinys jau yra įrištas ir ekspedijuojamas. Knyga greitu laiku pasieks skaitytojus.

* * *

Nario mokestis. Londono DBLS skyrius įmokėjo į DBLS Centrinį Iždą 16 sv. 10 šil. nario mokesčio už 1959 metus.

* * *

Centrinio Pabėgėlių Koordinacinio Komiteto posėdis įvyks vasario 5 d. Šiame komitete lietuviams atstovauja DBLS Valdybos narys.

LONDONO LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS METINIS SUSIRINKIMAS

Sausio 17 d. vyko parapijos metinis susirinkimas.

Susirinkimą atidarė komiteto p-kas S. Kasparas, kviesdamas maldai, kuri yra pasidariusi tradicinė, vis kalbama prieš ir po susirinkimo. Po maldos buvo pasiūlytas susirinkimo darbo prezidiumas: p-ku V. Mamaitis, sekretorium V. Zdanavičius. Susirinkimas pasiūlymą priėmė. Pagal susirinkimui pasiūlytąją darbotvarkę parapijos klebonas kun. A. Kazlauskas padarė pranešimą dvasiškais parapijos reikalais. S. Kasparas padarė pranešimą apie komiteto veiklą, paminėdamas parapijos kultūrinius ir pasipinigavimo parengimus ir pereidamas į remontus, kurių paskutiniais 2 metais buvo labai daug. Jis pažymėjo, kad jam, kaip ir kitiems komiteto nariams, perėmus 1958 m. pradžioje vadovauti parapijai, atrodė labai nepavydėtina padėtis: klebonijos gyvenamieji kambariai ir bažnyčios sienos buvo reikalinga kuo greičiausiai remontuoti. 1959 m. nutinkuotos bažnyčios pietų ir vakarų sienos, viena me kampe įdėtas gabalas naujo pamato, išmūrytas galiukas sienos; nudažyti bažnyčios geležiniai langai, atremontuota zakristija, įvestas elektrinis šildymas bažnyčioje, atliktas pagrindinis vargonų valymas.

Ligi šiol buvęs komitetas rekomenduoja įvesti elektrinį šildymą, panaikinti koksu kūrenamąjį pečių, kad bažnyčioje nebebūtų pelenų dulkių ir dūmų. Bažnyčiai viduj reikėtų atnaujinti dažymą, nudažyti visus medinius langus ir duris ir stogo vamzdžius. Taip pat siūloma sumažinti komitetą. Iki šiol jis būdavo renkamas iš 15 asmenų. Sumažėjus parapijiečių skaičiui, jis gali būti sumažintas į 9 asmenis.

Panaikinti metų ketvirčio susirinkimus, paliekant tik metinį ir pusmetinį.

Parapijos komiteto vardu S. Kasparas pasiūlė išrinkti Motiejų Guogą Parapijos Komiteto Garbės Nariu, pagerbiant tą seną parapijos darbuotoją jo 80 metų sukakties proga.

Baigdamas savo pranešimą, padėkojo visiems lietuviams Londone ir provincijoje, kurie nuoširdžiai suprato ir rėmė komiteto darbą aukomis.

Kasininkas S. Starolis savo pranešime nurodė, kad 1959 metai buvo geri: pajamų gauta 1551 sv., išlaidų padaryta 1165 sv., kasoje lieka 385 sv. (prieš dvejis metus buvo surinkta tik 751 sv.). Nežiūrint lietuvių sumažėjimo, dosnumas dar didėja.

Revizijos komisija patvirtino, kad parapijos kasa vedama tvarkingai.

Klebonas dar priminė stambiuosius aukotojus ir dėkojo jiems (vasarinės rinkliavos metu aukojo: Z. Juras, P. Varkala po 25 sv., J. Parulis 30 sv., J. Urba 40 sv. ir J. Mikonis 50 sv.).

Toliau pranešė, kad bažnyčios plovimo reikalu buvo susisiekta su atitinkamomis firmomis, ir darbas gali kainuoti iki 400 svarų.

Susirinkimas priėmė pasiūlymą ir dėl remonto. Nustatė, kad jis turi būti vykdomas.

Motiejus Guoga išrinktas Komiteto Garbės Nariu.

Komitetas sumažintas iki 9 asmenų. Į jį išrinkta: pirmininku S. Kasparas (pavaduotoju S. Puidokas), sekretorium A. Jankūnas (pavad. A. Namajuška), kasininku S. Starolis (pavad. J. Dirvonskis). Revizijos komisija: V. Zdanavičius, J. Černis ir P. Bulaitis.

Ketvirties metų susirinkimai palikti komiteto nuožiūrai su V. Mamaičio pasiūlymu, kad jeigu susirinkimas nebus kviečiamas, tai turėtų būti išleistas parapijos žinių biuletenis.

Einamuose reikaluose iškilo Kalėdų eglutės rengimas Londono vaikams. Siūlyta, kad būtų rengiama parapijos, o ne kitų organizacijų. Atrodo, kad šeštadieninė mokykla geriau surengia, negu kad parapija tai padarydavo.

PRESTONAS

GRAŽIOS IŠKILMĖS

Karts nuo karto ir mūsų apylinkėj kas nors įvyksta. Štai prieš metus mirė vienguogis Vl. Dzikavičius. Metams nepraėjus, Prestono lietuviai, surinkę aukų, pastatė puikų pilkojo granito kryžių, kurio aukštis per 5 pėdas. Kainavo 121 sv. Pasirodo, kad tam paminklui aukojo ne tik Prestono lietuviai, bet taip pat jo draugai iš kitur: Ivanauskų šeima iš Oldhamo, o Narbutas net iš Amerikos prisiuntė 10 svarų. Tas kryžius ant jo kapo sakys kiekvienam praeiviui, kad čia svetimoj žemėj ilsis lietuvis, nesulaukęs išauštančio laisvės ryto Lietuvoje.

Sausio 17 d. susirinko gražus lietuvių būrelis į pamaldas šv. Ignacijaus bažnyčioje pasimelsti už mirusiojo a.a. Vl. Dzikavičiaus vėlę. Be prestoniškių, dar atvyko iš Oldhamo Ivanauskas, Banaitis su kun. Kamaičiu iš Manchesterio. Kun. Kamaitis atlaikė gedulingas pamaldas, o jam patarnavo du lietuviukai: Algis Kontrimas ir Gintas Barauskas. Pasimeldę visi specialiu autobusu vyko į kapus. Čia kun. Kamaitis pašventino kryžių ir kapą, puošiamą gėlių.

Sugiedojus Marija, Marija ir Amžiną atilsį, kun. Kamaitis jautriais žodžiais prabilo apie velionį. Nevienam ir ašara riedėjo iš akių...

Po pašventinimo važiuota į Dajorų namus, kur velionis praleido savo dienas. Dar kartą prisiminėm šį taurų lietuvį, kuris nepriklausė nė vienai organizacijai, o rėmė visas aukomis, o labiausiai mylėjo ir pirko letuviškąją spaudą. Už tai ir Prestono lietuviai vieningai nepamiršo jo: pasatė gražų paminklinį kryžių. Šiandien mes turime jo puikią biblioteką, kuri yra DBLS Prestono skyriaus žinioj ir pavadinta Vl. Dzikavičiaus vardu. Knygas gali imti skaityti visi lietuviai. Toji biblioteka dabar bus dar papildoma. Bus baigta pirkti enciklopedija.

Čia taria žodį DBLS Prestono skyriaus pirm. J. Vaškelis ir perskaito gautąjį iš Amerikos buvusio sk. pirm. Vl. Palilionio laišką, kuris gailisi, kad negali atvykti, bet siunčia 10 dol. velionies bibliotekai papildyti.

Skyrius reiškia širdingą lietuvišką padėką tiems toli esantiems draugams ir visiems, kurie dalyvavo šiose apeigose.

Prestono lietuvis

BRADFORDAS

SUSIRINKIMAS

Vasario 13 d., 6 val., Lietuvių Vyties klubo patalpose, 5, Oak Villas, šaukiamas DBLS Bradfordo skyriaus

Metinis susirinkimas.

Nariai ir prijaučiantieji prašomi susirinkime dalyvauti.

DBLS Bradfordo Sk. V-ba

PAMALDOS

BRADFORD — vasario 7 d., 12.30 val.
NOTTINGHAM — vasario 14 d., 12.15 v.
BRADFORD — vasario 21 d., 12.30 v. Po pietų — Sutvirtinimo Sakramento teikimas.

Jau ilgas laikas, kaip mes patarnaujame jums.
Ar jūs patenkinti mūsų patarnavimu? Mes manome, kad taip. Antraip jūs nesiųstumėte mums savo užsakymų. Tai šia proga norim tik priminti jums, kad įvairias vaistų rūšis jūs galite užsisakyti tiesiog iš **vaistinės**, o taip pat ir daugelį kitų eksportinės kokybės dalykų ir žemomis kainomis per:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
Tel. ACOrn 0712

Prašom parašyti ir prašyti kainoraščių.

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

TRADICINIS SLAPTUMAS

W. JORDEN

KODĖL CHRUŠČIOVAS NEGALI PAKELTI GELEŽINĖS UŽDANGOS?

Paskutinysis rusų nusistatymas prekybą palengvinti ir kelionių varžtus atleisti vakariečiams kai kam kelia klausimą, ar Sovietai pamažu nepradeda tik pakelti geležinės uždangos. Atsakydami į šį klausimą, visų pirma turime išsiaiškinti, kas yra ta geležinė uždanga.

Geležinė uždanga tai yra visuma Sovietų vadų praktikuotųjų būdų kontroliuoti į pasaulį išleidžiamoms informacijoms ir užsitikrinti, kad Sovietų žmonės nieko negirdėtų, nieko nematytų, nieko neskaitytų, kas priešinga Sovietams, ir tikėtų, ką Kremlius per 41 metus kalė jiems į galvas.

Kiekvienas apie Sovietų Sąjungą mūsų laikraščiuose išspausdintasis žodis ar žinia per radiją ar televiziją būna kruopščiai Sovietų cenzoriaus patikrinta, jei tai ateina iš Maskvos. Be to, atitinkami Sovietų pareigūnai atsargiai atrenka ir kitas žinias. Daugumas tokių žinių yra oficialūs pranešimai. Sovietų valdžia kontroliuoja žurnalistų keliones ir reikalauja, kad be jų žinios nebūtų jokių pasimatymų ir oficialių susitikimų. Dideli krašto plotai yra neprieinami užsieniečiams. Paprasti keliautojai yra Inturisto agentūros sekami. Tokie keliautojai mato tik tai, kas parinkta ir leidžiama jiems pamatyti. Jie taip pat neturi progos susitikti su platesne visuomene.

Rusijos gyventojams kontrolė yra labai kieta. Komunistų partija leidžia visus laikraščius, laiko žinių agentūras, radijo ir televizijos stotis. Rūpestingai paruošta trukdymo - ūžimo sistema neleidžia žmonėms klausytis užsienio radijo žinių „propagandos“. Daugumai krašto gyventojų neįmanoma išvykti į užsienį.

Nepasitikėjimas ir slaptumo tradicija yra seni, kaip ir pati Rusija. Dar 1852 metais vienas Amerikos diplomatas rašė apie Rusiją: „Slaptumas ir neaiškumas apibūdina viską. Neskelbiama jokia žinia, kurią vertėtų žinoti“. Rašytasis žodis jau buvo cenzūros kontroliuojamas nuo carienės Kotrynos Didžiosios laikų. Buvo kontroliuojama iki caro sostas sugriuvo. Mes kartais pamirštam, kad ir didieji rusų rašytojai, kaip Puškinas, Gogolis, Dostojevskis ir Tolstojus, taip pat kovojo su cenzūros valdininkais. Slaptoji policija buvo labai svarbi taip pat ir caro valdžiai. Komunistai, kurie caro valdžios buvo suiminėjami ir kalinami, sudarė dar rafinuotesnę policijos sistemą, kuria jie dabar naudojasi prieš komunizmo priešus. Tik dabartinė komunistinė policijos sistema yra daug stipresnė ir neapsakomai žiauri.

Palyginimas tarp caro ir komunistų Rusijos gali nuvesti per toli. Kad ir blogiausia caro valdžios priespauda negali lyginti su ta, kurią komunizmo pavergtieji kentė Stalino laikais. Stalinas ir Leninas anais laikais organizavo suokalbį nuversti esamąją tvarką, o suimti gavo nuostabiai mažą bausmę, palyginti su ta, kurią komunistai vėliau įvedė. Iš antros pusės, ar galėjo būti kokia nors abejonė, kad Dostojevskis galėjo laisviau rašyti tai, ką jis norėjo, už šių dienų rašytoją Borisą Pasternaką?

Kyla klausimas, kodėl Sovietų vadai izoliavosi patys ir izoliavo nuo pasaulio visus savo valdomuosius — pavergtuosius žmones, kai iškilo jų galybė ir įtaka? Tie, kurie gerai pažįsta Sovietų Sąjungą, žino, kiek daug pastangų reikėjo padėti nuslėpti Rusijos tikrovei. Tai žino ir Sovietų vadai. Sovietai giriasi, kad jie suradę tokią valdymosi sistemą, kurioje vidutiniosios klasės žmogus turi padorų pragyvenimo lygį. Kiekvienas, kuris matė tikrovę, gali suprasti, koks apskritai žemas pragyvenimo lygis yra bemaž visoj Sovietų Sąjungoj.

Kremliaus valdovams labai svarbu, kad atvykusieji užsieniečiai nepamatytų, kaip gyvena Sovietų žmonės. Tačiau jiems daug svarbiau, kad jų žmonės nepamatytų, kaip gyvenama kituose kraštuose. Vidutinis rusiokas žino, kad jo pragyvenimo lygis nėra toks geras, kaip amerikono. Tačiau jis neturi supratimo, kaip toli jis atsilikęs nuo amerikoniško gyvenimo. Tas rusiokas negali įsivaizduoti, kad jis turi daug mažiau kasdieninio gyvenimo reikmenų už tą žmogų, kuris gyvena Europoje ar net kai kuriuose komunizmo pavergtuose kraštuose.

Kartą sutikau Ukrainos ūkininką, kuris pasididžiuodamas man rodė savo naują namą su trim kukliais kambariais keturiems žmonėms. Aš supratau jo pasididžiavimą, kai palyginau jo butą su vidutiniu ruso butu. Tačiau šis ūkininkas nematė nieko geresnio: jie neturi šaldytuvo, kuriame galėtų laikyti savo maistą, nėra vonios, neturi automobilio, neturi radijo, net ir vandens, kurį naudoja savo reikalams. Jį turi parsinešti iš šulinio. Aš dažnai pagalvodavau, koks netikėtumas būtų šiam ūkininkui, jei jis galėtų nuvyti ir pamatyti vidutiniškai aprūpintą vakariečių ūkį: danų, olandų, prancūzų ar pagaliau net Rytų Vokietijos ūkį. Jis tada pamatytų, kiek maža jis visa ko teturi savo ūkyje. Kad ir nemalonu, tačiau reikia pasakyti, jog vidutinis rusiokas niekur nėra buvęs išvykęs iš savo krašto. Tie keletas, kurie turi progos išvykti, žiūri ir ieško tik tai, kad sugrįžę Sovietų žmonėms galėtų pasakyti, jog komunistinė sistema yra geresnė. Šis sistemos gyrimas yra kaina, kurią išrinktieji turi mokėti.

Laisvesnis ryšys su užsienio žmonėmis, gal būt, sumažintų nepasitikėjimą, kuris Sovietų vadų buvo rūpestingai ugdomas ir skiepijamas žmonėse. Žinoma, taip būtų sunkiau palaikyti šį režimą. Bet saugumo milicijos žygiai ir baimė verčia žmones pamiršti savo skriaudas ir neapykantą šiai sistemai. Bet iš visų tų daugelio priežasčių, kodėl Sovietų valdžia nori įpiršti žmonėms savo gavėnišką doktriną, gal pati svarbiausioji yra ta, jog pasaulio komunistų vadai tikrai žino, kad jie negali laimėti nė vienų laisvų rinkimų, kokie yra daromi vakaruose. Bolševikai po revoliucijos pralaimėjo Rusijoj buvusius laisvus rinkimus ir niekad jų nebebando dabar. O likusiame pasaulyje tik reikiamai neinformuoti žmonės pasirenka komunistinį režimą ir užsikrauja jį sau ant sprando.

Sovietų komunistai visai nesuinteresuoti su laisvuoju pasauliu pasikeisti idėjomis ar informacijomis. Jie nori gauti tik technikos žinių, iš kurių tikisi turėti naudos. O vien jau ta mintis, kad rusai galėtų pradėti diskutuoti teisinę opozicijos padėtį ar laisvus rinkimus, Kremliaus vadų galvose sukeltų tik didesnio teroro norą. Jie jau seniai paskelbė karą buržuazinėms idėjoms ir atgyvenusiai praeičiai. Kol kas nėra jokio pagrindo galvoti, kad jie pradėtų kokias nors reformas.

Dabartinė įvykių raida kai ką klaidina: manoma, kad Maskva atleidžia varžtus. Tačiau tai yra tik nesusipratimas. Kai į Sovietus atvyksta užsienio turistai, tai stengiamasi įtaigoti jiems, bet neleidžiama plačia prasme susitikti su žmonėmis. Sovietų tikslas, atrodo, aiškus. Jie nori sudaryti užsieniečiams įspūdį, kad jau atleidžia varžtus. Bet iš tikro jie nori tik nuslėpti nesikeičiančią komunistinę tikrovę nuo neapdairių akių. Mes manome, kad Kremlius bus nuoširdus tik tada, kai leis laisvai idėjomis pasikeisti su vakarais, kai Maskvos ar Kijevo gyventojas galės eiti į gatvę ir laisvai pirktis užsieninę spaudą, kai jis galės laisvai įsijungti radiją ir klausytis Londono ar New Yorko be trukdymų ir be baimės, kai jis galės eiti į kelionių biurą ir laisvai pirktis bilietus sau ir šeimai į Paryžių ar Chicagą.

Taigi, geležinės uždangos pakėlimas reikštų šiandieninės Sovietų valdymosi sistemos galą. Žinoma, tokios kainos Kremlius laisvai nemokės.

Vertė **J. Girdys**

COVENTRY

VASARIO 16 D. MINĖJIMAS

DBLS Coventry Skyrius vasario 20 d., 6 val. p.p., „The Coundon Hotel“ patalpose ruošia **Vasario 16 D. Minėjimą.**

Programoje paskaita ir šokiai.

Prašom atsilankyti.

Skyriaus Valdyba

BIRMINGHAMAS

VASARIO 16 MINĖJIMAS

DBLS Birminghamo skyrius, Vasario 16 Dienos minėjimą rengia šeštadienį, vasario 13 d., 6.30 val., Birminghame, 75, Digbeth, Big Bull's Head restorano salėje.

Programoje K. Deveikio paskaita ir linksmoji dalis. Puikus orkestras gros iki 11.30 val. Minėjimo pelnas skiriamas Vasario 16 Gimnazijai Vokietijoje paremti.

Maloniai kviečiame vietos ir apylinkės lietuvius atsilankyti.

Skyriaus Valdyba

VOKIETIJA

SUSIRINKIMAS

Sausio 10 d. Caritas patalpoje Ludwigsfelde įvyko Miuncheno PLB apylinkės narių visuotinis susirinkimas. Buvo svarstoma bendruomenės veikla ir kiti klausimai. Išrinkta nauja PLB apylinkės valdyba ir kontrolės komisija. Valdybos nariai pasiskirstė pareigomis šitaip: kun. J. Tautkevičius — pirmininkas, E. Varoneckas— sekretorius ir O. Barasienė — kasininkė. Kontrolės komisijon įėjo: M. Musteikis, J. Kairys ir K. Ausiejus.

Toliau buvo svarstoma pajamų ir išlaidų sąmata naujos valdybos kadencijai. Palietus Miuncheno apylinkės lietuviškos mokyklos lėšų klausimą, E. Voroneckas pažadėjo paremti mokyklos išlaikymą, sutikdamas apmokėti nuomą už patalpas. Susirinkimas išreiškė jam padėką už gražų pavyzdį.

Svarstydamas kitus klausimus, susirinkimas priėmė rezoliuciją pasiųsti padėką Šv. Sostui už prielankumą lietuvių tautai, išleidžiant lietuviams minėtinus Vatikano pašto ženklus.

J.V.

MIRĖ

Sausio 21 d. Vechtoje senelių prieglaudoje mirė Ona Pranckevičienė-Danieliūtė, išgyvenusi 90 metų (g. 1870 m.). Gimusi ir ilgą laiką gyvenusi Garliavoje, vėliau Joniškio valsč., Šiaulių apskr. Palaidota sausio 25 d. Vechtos katalikų kapinėse. Paskutinį patarnavimą atliko kun. P. Girčius.

Velionė buvo tauraus būdo, su visais puikiai sugyveno, visus mylėjo ir gerbė. Buvo didžiai religinga, sąmoninga patriotė, liūdėdavo dėl gimtojo krašto tragedijos, o lietuviškiems reikalams iš savo menkučių išteklių dosniai aukodavo. Buvo mėgėja skaityti.

Velionė turėjo išauginusi šeimą (3 sūnus, 3 dukteris), bet visi jie jau iškeliavę amžinybėn. Velionės brolis kun. Juozas Danielius gyvena Kanadoje, o žentas ir dvi dukraitės JAV-ėse.

Velionies sūnus Juozas, buvęs aviacijos karininkas, kare su lenkais, užfrontėje pašautam lėktuvui nukritus, buvo sunkiai sutrenktas, nors ir buvo rūpestingai valdžios gydomas užsienyje, po dviejų metų mirė (su juo skridęs lakūnas Kumys žuvo vietoje).

S.M.

PAIEŠKOJIMAI

ŽVIKEVIČIUS Konstantinas, kilimo iš Švenčionėlių, maždaug 28 metų amžiaus, apie 1947 m. iš Miuncheno išemigravo į Angliją, pats ar žinantieji prašom rašyti: Elena Tomickaitė-Fottner, 13b) Muenchen 5. Isartalstr. 42/III. Germany.

RAMANAUSKAS Antanas, sūnus Kazimiero, gim. 1928 m. Prienuose, gyvenęs pas tėvus Prienuose, pasitraukęs į Vokietiją, pats ar žinantieji prašomi rašyti: W. Brassat, 14b) Ebingen, Im oberen Mazmann 5. Germany.

ASIPAUSKAS Mykolas, sūnus Mykolo, gimęs 1909 m., tarnavęs savisaugos dalinių 253 batalione Vilniaus krašte, pats ar žinantieji apie jį prašom rašyti: O. Baliulis, 24a) Neustadt/Holst., Schorbenhoeft 43. Germany.

MAŽIEMS IR DIDELIEMS:

LIETUVIŲ DIENOS — puikus žurnalas. Jame kiekvienas ras pažįstamų veidų ir tėvynėje paliktų bažnyčių bokštų ar sodybų. Žurnalas savo turtingom iliustracijom ir gerais rašiniais kiekvieną atitrauks nuo kasdienybės. Kaina metams 38 š. 6 d.

Visos moterys 1960 metais užsisako žurnalą MOTERIS; metams tik 14 šil. Tame žurnale rasite įvairių patarimų, pamokymų ir gerų receptų, kaip skaniai išvirti ar iškepti.

Vaikams gražus ir įdomus žurnalas EGLUTĖ; metams 28 šil. Žurnalas savo gražiais piešiniais ir įdomiom apysakom kiekvieną vaiką skatina skaityti gimtąja kalba, todėl kiekvienas vaikas privalėtų turėti žurnalą EGLUTĘ.

DIRVA — turtingiausias laikraštis tremtyje, išeina 3 kart savaitėje, daug iliustracijų, naujausios žinios, rimti straipsniai, o juokų kampelis kiekvieną prajuokins, todėl visi skatome laikraštį DIRVĄ; metams 70 šilingų.

Naujos knygos:

Tik gautas V. Baravyko Anglų-Liet. kalbų žodynas, apie 30.000 žodžių bei posakių, kaina 43 šil.

A. Giedrius — Lukšiųjąi — autoriaus gimtojo kaimo istorija; kaina 18.6.

Rašyti: **Dainora, 49, Thornton Ave., London W.4.**

PAGEIDAUJA LIETUVIŲ JŪRININKŲ

Estų laivininkystės firmos svetur turi apie 20 laivų, plaukiojančių po Panamos ir Liberijos vėliava. Jūrininkais tiems laivams samdomi daugiausia žmonės, kilusieji iš už geležinės uždangos kraštų.

Atlyginimai ir iš viso sąlygos tuose laivuose esančios panašios į tas, kurios yra dirbantiems britų laivuose.

Tuose laivuose dirba eilė lietuvių. Jų darbštumas ir drausmingumas padarė tai, kad dabar jau estiškiems laivams paieškoma lietuvių jūrininkų, vis tiek, ar jie tuose darbuose turi patyrimo, ar ne.

Kas iš tiesų susiviliotų pabūti jūrininku ir padirbėti kuriame nors tų estiškų laivų, turėtų informacijų reikalu kreiptis į Estų Jūrininkų Sąjungą šiuo adresu:

Estonian Seamen's Union, Maritime Hall, Bute Street, Cardiff.

Lenkiškai knygrišyklai reikalingas turįs patyrimo ar šiek tiek to darbo pramokęs knygrišys, o taip pat jaunuolis, norįs mokytis knygrišio amato.

Prašom kreiptis:

INTROPOL BOOKBINDERS
19, Glebe Road (Kingsland Road)
London, E.8.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.